

Ayrımcılığa Karşı

Yeni bir Dil,

Diyalog ve

Demokrasi için

ASULİS

HDV
YAYINLARI

Ayrımcılığa karşı
yeni bir dil,
diyalog ve demokrasi için
ASULİS

Ayrımcılığa Karşı

Yeni bir Dil,

Diyalog ve

Demokrasi için

ASULİS

ASULİS
DİL, DİYALOG, DEMOKRASİ
LABORATUVARI

İPM

İSTANBUL POLİTİKALAR MERKEZİ
SABANCI ÜNİVERSİTESİ
STIFTUNG MERCATOR GİRİŞİMİ

*Bu rapor, Açık Toplum Vakfı'nın ana desteği,
İstanbul Politikalar Merkezi ve Danimarka
Dışişleri Bakanlığı MyMedia Programı'nın
katkılarıyla hazırlanmıştır.*

as-u-lis DİL
DİYALOG
DEMOKRASİ
LABORATUVARI

UZMAN RAPORTÖR

Tirşe Erbaysal Filibeli

KOORDİNATÖRLER

Zeynep Arslan

E. İrem Az

EDİTÖR

Altuğ Yılmaz

TASARIM

Kerem Yaman, BEK Tasarım

GRAFİK UYGULAMA

Erge Yeksan

BASKI

Mas Matbaacılık San. ve Tic. A. Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3
34408 Kâğıthane/İstanbul
T: (212) 294 10 00
Sertifika No: 12055

İstanbul, Mayıs 2016

ISBN

978-605-66011-5-6

HRANT DİNK VAKFI YAYINLARI

Anarad Hıgutyun Binası, Papa Roncalli Sokak No: 128

Harbiye 34373 Şişli, İstanbul

T: +90 212 240 33 61 F: +90 212 240 33 94

info@hrantdink.org

hrantdink.org

Giriş	07
1 Nefret söylemi, ayrımcı söylem ve tehlikeli söylem	09
2 Hrant Dink Vakfı'nın nefret söylemi konusundaki çalışmaları (2009-2015)	17
3 ASULİS'in faaliyet alanına dair öneriler	23
4 ASULİS'in çalışma yöntemlerine dair öneriler	29
5 ASULİS'in vizyonu, misyonu ve yapısı	35
Ek 1 ASULİS - Hazırlık sürecine dair notlar	39
Ek 2 ASULİS Danışma Kurulu	43
Ek 3 Nefret söylemi üzerine çalışan kurumlar	47
Notlar	71
Kaynakça	75

Giriş

Hrant Dink Vakfı'nın çatısı altında, 2009 yılından beri, 'Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi' başlıklı bir proje yürütülüyor. Medyada yer alan, etnik ve dinî kimliklere karşı ayrımcı, cinsiyetçi ve homofobik söylem ve nefret içeren haberleri görünür kılmak, bu yayınlara karşı kamuoyu oluşturmak ve medyada nefret söyleminin kullanımının azaltılmasına katkı sunmak amacıyla başlatılan bu çalışma, 'nefret söylemi' kavramıyla ilgili bilgi üretmeyi, ayrımcı ve ırkçı söylemle mücadele yöntemlerine dair bir tartışma zemini açmayı ve medyada, insan hakları ve azınlıklara ilişkin olarak daha saygılı ve bilinçli bir dil kullanılmasını teşvik etmeyi hedefliyor.

Proje kapsamında 2009 yılından beri sürdürülen çalışmalar ve sistematik olarak yürütülen ulusal ve yerel medya taramasıyla, nefret söylemi ve ayrımcı dil konusunda önemli bir bilgi ve veri birikimi elde edildi. Bu tecrübeler ışığında, söz konusu çalışmaların bir programa dönüştürülmesi ve Hrant Dink Vakfı bünyesinde bu alanda faaliyet gösterecek bir sosyal bilimler laboratuvarı kurulması için ön çalışma yapıldı. Söylem alanında deneysel çalışmalar ve araştırmalar yapılacak, ayrımcı söylem ve sonuçlarının yanı sıra ayrımcılıkla mücadele yöntemleri üzerine tartışmalar yürütülecek, disiplinlerarası bir alan olarak kurgulanan bu yapı için, sosyal bilimlerde yeni yeni kullanılmaya başlayan 'laboratuvar' nitelemesi tercih edildi.

Açık Toplum Vakfı ile İstanbul Politikalar Merkezi tarafından desteklenen ön çalışma sürecinin ardından, bir 'dil, diyalog ve demokrasi' laboratuvarı kuruldu. Bir üst isim olarak, Ermenicede, *asel* (söylemek) ve *lcel* (dinlemek) fiillerinin birleşiminden oluşan ve yaygın olarak sohbet ve söyleşi anlamında kullanılan *asulis* kelimesinin uygun görüldüğü laboratuvar, söylem çalışmaları alanında faaliyetler yürütecek bir yapı olarak Türkiye'de bir ilki temsil ediyor.

ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı'nın yol haritasının oluşturulması ve çalışma alanlarının belirlenmesi amacıyla yürütülen sürecin önemli ayaklarından biri, söylem çalışmaları alanında çalışan, yurtiçinden ve yurtdışından akademisyenler, medya çalışanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katıldığı yuvarlak masa toplantıları oldu. (bkz. Ek 1)

Toplantılar sürerken, yapısal olarak laboratuvara örnek oluşturabilecek, nefret söylemi ve ayrımcılık üzerine çalışan yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, üniversitelere bağlı araştırma grupları ve/veya merkezlerinin yer aldığı bir liste hazırlandı (bkz. Ek 3). Ardından, bu kurumların çalışmalarından, laboratuvarın gelecekteki çalışmaları için örnek alınabilecek olanlar, laboratuvarın faaliyet alanına ilişkin önerilerin altında bir araya getirildi. Ayrıca, laboratuvar bünyesinde oluşturulacak kütüphane için, ayrımcı söylem, nefret söylemi, söylem analizi vb. konulara ilişkin yazılı kaynaklar taranarak bir liste oluşturuldu. Bu alanlarda çalışan herkese açık olması planlanan kütüphanenin, çevrimiçi akademik veritabanlarıyla yapılacak anlaşmalarla, kaynakların erişilebilirliği konusundaki çalışmalarını geliştirmesi hedefleniyor.

Hrant Dink Vakfı, Anarad Hıgutyun Binası'ndaki renovasyon çalışmalarının Mart 2015'te tamamlanmasıyla, laboratuvarın yürüteceği faaliyetlerin gerektirdiği fiziksel altyapıya kavuşmuş oldu. Bir kütüphane, bilgi ve dokümantasyon merkezinin kurulacağı binada yer alan konferans salonunda paneller ve atölye çalışmaları düzenlenecek. Laboratuvarın, sunacağı fiziksel, akademik ve entelektüel imkânların da katkısıyla, ayrımcı söylemle mücadele eden ve bu konularda çeşitli çalışmalar yapan kişiler ve kurumlar için bir başvuru merkezi haline gelmesi ve uzun vadede, bu alanda akademik ve toplumsal projeler geliştiren bir araştırma merkezi olması amaçlanıyor.

Nefret söylemi, ayrımcı söylem ve tehlikeli söylem

ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı'nda, nefret söylemi, ayrımcı söylem ve tehlikeli söylem gibi farklı söylem türleri üzerine çalışmalar üretilmesi, bu çalışmaların çoğalmasına aracılık edilmesi ve her türlü ayrımcı söylemle mücadeleye katkı sunulması hedefleniyor. Bu bağlamda, 'söylem' kavramı ve farklı söylem türleri sürekli olarak mercek altında tutulacak ve laboratuvarın temel çalışma alanlarından biri olacak.

SÖYLEM VE ETKİ ALANI

'Söylem', medya ve iletişim bilimleri, siyaset bilimi, ekonomi, psikoloji, sosyoloji ve felsefe gibi disiplinlerde farklı şekillerde tanımlanan, etki alanına ilişkin farklı tespitler ve analizler yapılan bir kavramdır. Melek Göregenli, bu kavramın ortaya çıkışı ve izlediği seyrin, disiplinlerarası bir eleştirel yaklaşımla, sürekli olarak yeniden inşa edildiğini gösterdiğini belirtir.¹ ASULİS, 'söylem'i, iktidar, ideoloji ve siyaset çerçevesinde, medyanın bu alandaki etkilerine de değinerek ele almayı amaçlıyor.

İnceoğlu ve Çomak'a göre, söylem "dilini somut, yaşayan bir bütün olarak anlaşılması"dır.² Bir söylemin inşasına giden yolda, tarihî, siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel vb. olaylar ve durumlar etkili olur; söylemin üretilip yayılmasının ardından, toplum ve kişiler üzerindeki siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel vb. etkilerinin analiz edilebileceği bir süreç ortaya çıkar. Özetle, söylemin öncesi ve sonrası vardır. Söylemin etkileri, çoğunlukla, onu üreten kişi ve/veya kurumlarca öngörülebilir. İnsanların bilgi, tutum ve ideolojileri söylem yoluyla benimsediğini dile getiren ünlü dilbilimci Teun van Dijk'ın görüşlerinden hareketle, söylem, iktidar ve ideoloji arasında derin bir ilişki olduğu söylenebilir.³ İktidar ile ideoloji arasındaki ilişkiyi 'hakikat' kavramıyla açıklayan Foucault, her toplumun kendi hakikat rejimi ve genel hakikat siyaseti, doğru kabul ettiği ve dolaşıma soktuğu söylem türleri, doğru sözceleleri yanlış sözcelelerden ayırt etmeye yarayan mekanizmaları ve mercileri, doğru ve yanlış teyit etme yolları, hakikati edinmede tercih ettiği teknikler ve prosedürler olduğunu ifade eder.⁴ Foucault'ya göre, söylemin bir düzeni vardır; dünyanın her yerinde, insanlar doğdukları andan itibaren, o yerdeki düzene ayak uydurmak üzere disiplin, ceza ve

ödül yolları kullanılarak yetiştirilir.⁵ İktidar sahiplerince üretilen hakikat, söylemin düzeninin en temel parçasıdır.

Van Dijk, insanların zihinleri, bilgileri, niyetleri, projeleri ve planlarının kontrol edilmesiyle gelecekteki eylemlerinin de kontrol edilebileceğini söyler. Söylemlerin, ideolojiler, bilgi, toplumsal kavrayış vb. işlemlerle ortaya çıktığını ve yeniden ürettiğini belirten van Dijk'a göre, medyaya, parlamenter tartışmalara ya da bilimsel sorgulamalara erişim imkânına sahip kimseler, bağlam üzerinde egemenlik kurmanın yanı sıra, söylemin ana konularını da belirler.⁶ Yani, herhangi bir konu istendiği gibi anlatılarak, kişiler ya da gruplar manipüle edilebilir.

Bu noktada, her gün söylem üreten ve/veya kamuoyu liderlerinin, siyasilerin, iş adamlarının vb. söylemlerini yeniden üreten medyanın işlevi üzerine düşünmek gerekir. Habermas, medya iktidarının, sistemin emir kipleri karşısında kitlesel sadakat, rağbet ve itaat üretmeye dönük olarak, manipülatif bir şekilde kullanıldığını söyler. Althusser'in, medyanın ideolojik bir aygıt olarak işlev gördüğü yönündeki tespiti, birçok eleştirel kuramcı tarafından kabul görür. Schiller bu durumu medya aracılığıyla insanların zihinlerinin yönlendirilmesi olarak tanımlarken, Chomsky ve Herman, medyanın toplumsal rıza ürettiğini ileri sürer.⁷

Van Dijk, insanların zihnini denetlemek için söylemin ve en önemlisi, söylemin bağlamının yani kimin, neyi, ne amaçla, nasıl bir durumda kime söylediğinin denetlenmesi gerektiğini ifade eder. Örneğin, beyaz birinin siyahiler hakkında bir konuşma yapmış olması, bu konuşmanın ırkçı ya da ırkçılık karşıtı olarak algılanmasına sebep olabilir. Burada belirleyici olan, söylemin kim tarafından ve kimin hakkında üretildiği, tarihsel ve toplumsal bağlamı gibi parametrelerdir.⁸ Dolayısıyla, sadece medyanın değil, siyasetçilerin, sosyal medyada sıradan kullanıcıların, kamuoyu liderlerinin ürettiği söylem de dahil olmak üzere hiçbir söylem, bağlamından bağımsız şekilde analiz edilmemelidir.

Medyanın ideolojik işlevinden ve söylemin ideolojiden ayrı düşünülmemeyeceği noktasından hareketle, söylemin üretilme ve medyada yer alma biçiminin yanı sıra, ulaştığı kitlede bıraktığı etkinin, yani söylemin üretiminden sonraki sürecin de, haberin öncesi ve aktarılış biçimi kadar önemli olduğu söylenebilir.

NEFRET SÖYLEMİ

‘Nefret söylemi’, anlaşılması güç, karmaşık ve tartışmalı bir kavramdır. “Nefret söylemi nedir?” sorusu, beraberinde “İfade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki sınır nerededir?”, “Nefret söylemi sadece kişilere ya da azınlıkta kalan kimselere/gruplara yönelik olarak mı üretilebilir?”, “İçinde olumsuz ifade ve duygu olan her söylem nefret söylemi midir?”, “Nefret söylemi ile nefret suçu arasındaki ilişki nasıl açıklanabilir?” gibi soruları da getirir.

Mahmut Çınar’ın tanımına göre, nefret söylemi, gündelik yaşamdaki en bireysel ilişkiler de dahil olmak üzere, profesyonel yaşamda, siyasette, ders kitaplarında, hukuk metinlerinde, sağlık hizmetlerinde; özetle hayatın her ânında ve her alanında karşılaşılan ayrımcılığın, söylem yoluyla bir tür saldırıya dönüşmesidir.⁹

Hrant Dink Vakfı, Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında Avrupa Konseyi’nin nefret söylemi tanımını temel alıyor. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 1997 yılında aldığı, 97(20) sayılı tavsiye kararı’na göre, ‘nefret söylemi’ ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli kişilere ve gruplara yönelik saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezcilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifade bulan, dinsel hoşgörüsüzlük de dahil olmak üzere, hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimidir.¹⁰

AYRIMCI SÖYLEM

‘Ayrımcı söylem’i anlayabilmek için, öncelikle ayrımcılığı tanımlamak gerekiyor. Melek Göregenli, ayrımcılığın, bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışların tümüyle ilgili bir süreç olduğunu; önyargıyla yaklaşılan bir dış grubun, iç grupla ilişkisini zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak şekilde, sosyal ya da fiziksel olarak uzakta tutulması ve bunun, görece kalıcı biçimde ortaya çıkan, esasta sosyal farklılaşmayı inşa etmeye yönelik bir eğilim olduğunu ifade eder.¹¹ Ayrımcılık kendini çoğu zaman dil aracılığıyla gösterir; dolayısıyla, ‘ayrımcı söylem’, önyargılar sonucu ortaya çıkan ayrımcılığın dil aracılığıyla ifade edilmesi olarak tanımlanabilir.

Göregenli, ayrımcılığın bir tutum ve davranış biçimi olarak bireysel düzeyde ortaya çıktığını fakat bütün tutum ve davranışlar gibi, içinde yaşanan sosyal çevre ve toplumsal bağlam tarafından biçimlendirildiğini dile getirir.¹² Ayrımcı söylemin, her türlü söylem gibi, toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel vb. bağlamlar temelinde değerlendirilmesi gerekir. Irkçı, milliyetçi, toplumsal cinsiyete (homofobik, trans-fobik vb.), yaşlılara, engellilere, dinî inançlara yönelik negatif söylemler, ayrımcı söylem olarak nitelendirilebilir. Ayrımcı söylem, tıpkı nefret söylemi gibi, kenden olmayanı dışlamaya dönüktür; olumsuz/tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bu noktada, tehlikeli sonuçları önceden belirleyip bunlara karşı önlem almanın mümkün olup olmadığı sorusu ortaya çıkıyor.

TEHLİKELİ SÖYLEM

Bu alandaki literatürde, ayrımcı dil/söylemin yanı sıra, Susan Benesch'in geliştirmiş olduğu 'tehlikeli söylem' kavramı da bulunuyor. Benesch, 'nefret söylemi'nin bazen etnik kimlik, bazen dinî kimlik, bazen cinsiyet, bazen de sadece yasalar ve hukuk çerçevesinde tanımlandığını; kavramın evrensel bir tanımının olmayışının, kullanımını zorlaştırdığını ve nefret söylemi karşıtı yasaların yürürlükte olduğu ülkelerde, bu muğlaklığın, kavramın egemen grupların çıkarına kullanılması olasılığını doğurduğunu belirtir.¹³ Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde, ifade özgürlüğünü temel alan bir tanım geçerli olduğundan, nefret suçuna dönüşme ihtimali olan nefret söylemleri ifade özgürlüğü ekseninde değerlendirilebilmektedir. Tüm bu nedenlerle, 'nefret söylemi' kavramına alternatif olarak 'tehlikeli söylem' kavramını öne süren Benesch, söylemi neden olabileceği tehlike temelinde kategorize eder; nefret söyleminin her zaman şiddete neden olmadığına dikkat çekerek, hem nefret söyleminin ne zaman şiddetle sonuçlanabileceğinin öngörülmesi amacıyla, hem de kavramın tek bir tanımının yapılamaması nedeniyle, 'tehlikeli söylem' gibi bir tanımlamanın toplumsal olarak daha kullanışlı olduğunu ileri sürer. Benesch, 'tehlikeli söylem'i "kitlesel şiddet olaylarını teşvik eden ve/veya belli bir kitlenin şiddeti hoşgörmesine ve hatta uygulamasına sebep olan bir iletişim biçimi" olarak tanımlar ve söylemin taşıdığı tehlikenin düzeyinin, beş temel faktör temelinde değerlendirilebileceğini belirtir: konuşmacının dinleyici kitlesi üzerindeki etkisi ve gücü, dinleyici kitlesinin söylem karşısındaki konumu, söylemin içeriği, sosyal ve tarihsel bağlam, iletişim yöntemleri.¹⁴

Susan Benesch'e göre, 'söylem' bir erken uyarı göstergesi olarak ele alınabilir ve bir söylemin taşıdığı tehlikenin düzeyi beş faktör çerçevesinde değerlendirilebilir:

- Konuşmacının dinleyici kitlesi üzerindeki etkisi ve gücü: Konuşmacı karizmatik bir lider ya da popüler bir şahsiyet mi? Söylemi üreten kişi, dinleyici kitle üzerinde etkisi olan, güçlü bir konuşmacı mı? Konuşmacının kitle üzerinde nasıl bir otoritesi, gücü ve etkisi var?
- Dinleyici kitlesinin söylem karşısındaki konumu: Kitlenin, söyleme maruz kaldıktan sonra şiddete yönelebilecek bir hassasiyeti/kırılganlığı var mı? Kitle, söylemin yayılımı için gerekli araçlara sahip mi? Kitle, konuşmacıya aşırı bir saygı ve bağlılık duyuyor mu?
- Söylemin içeriği: Hedef alınan kişi ve gruplar, insan olmayan ve şiddete maruz kalmayı hak eden 'insan dışı varlıklar' olarak mı temsil ediliyor? Konuşmacı 'ayna' stratejisini kullanarak, hedef alınan grubun, dinleyici kitlesini tehdit ettiği algısı yaratıyor mu?
- Sosyal ve tarihsel bağlam: Söyleme maruz kalan kitle ile söylemin konusu olan grup(lar) arasında toplumsal-tarihsel bir çatışma var mı? Daha önce üretilen benzer söylemler nedeniyle şiddetin ortaya çıktığı durumlar yaşanmış mı?
- İletişim yöntemleri: Tehlikeli söylem, sosyal medya, popüler bir televizyon ya da radyo kanalı gibi güçlü ve etkili iletişim kanallarıyla yaygınlaştırılıyor mu, sık sık tekrar ediliyor mu? Söylemin üretildiği yerde popüler olan ve geniş kitlelere ulaşan iletişim araçları kullanılıyor mu? Ne gibi iletişim araçları kullanılıyor?

Bu beş faktör dikkate alınarak hazırlanmış olan kodlama / kod çözümleme yönteminin kullanıldığı araştırmalarda, söz konusu söylemler, önceden tanımlanmış üç ayrı kategori altında sınıflandırılmaktadır: 'saldırgan', 'orta düzeyde tehlikeli' ve 'tehlikeli'. Benesch, bu bağlamda, önerdiği yöntemin şiddetin önlenmesine olanak veren bir uyarı sistemi olarak kullanılabileceğini ifade eder.

Peki, bir söylemin tehlikeli olabileceği, yani nefret suçuna sebep olabileceği tespit edildikten sonra ne yapılmalıdır? Benesch, şiddetin önlenmesi için kullanılan en yaygın yöntemlerin '**karşıt söylem**' ve '**aşılama**' olduğunu belirtir. Tehlikeli söylemin genellikle asılsız bir söylentiyle başlatıldığını öne süren Benesch'e göre, buna, karşıt bir söylemle cevap verilmesi gerekir.¹⁵ 'Aşılama' yöntemi ise, tehlikeli söylemin amacının ve olası sonuçlarının dinleyici kitlesine aktarılmasına dönük, dinleyici kitlenin nefret söylemi / tehlikeli söylem konusundaki farkındalığını artırmak amacıyla yapılabilecek bir dizi çalışmayı ifade etmektedir.

NEFRET SÖYLEMİ VE AYRIMCILIKLA MÜCADELEDE MEDYADA ÇOĞULCULUĞUN ÖNEMİ

Günümüzde, özellikle medya sahipliğindeki tekelleşme ve medya patronlarının medya dışındaki alanlarda yaptığı yatırımlarla çapraz mülkiyet oluşturması, medyada çoğulculuğu ve dolayısıyla medyanın özgürlüğünü tehdit ediyor. Siyasetten, iktidardan, ekonomiden bağımsız olarak, egemen gücün ve kurumların kullanmış olduğu hâkim dilden etkilenmeden hareket edebilen özgür medya kuruluşlarına sahip bir ülkede nefret söylemi ve ayrımcı söylemin daha az kullanılacağı öngörülebilir. Zira, böyle bir durumda medya kuruluşları, devletin ideolojik aygıtı ve iktidar sahiplerinin sesi olmaktan öte bir işlev görecektir.

Bu bağlamda, çok-disiplinli çalışmalar aracılığıyla medyada çoğulculuğun sağlanmasına katkı sunulması, nefret söylemi ve ayrımcı söylemin kullanımının azaltılması açısından büyük önem taşımaktadır. Robert Schumann İleri Araştırmalar Merkezi ve Avrupa Birliği'nin ortak fonuyla kurulan Medyada Özgürlük ve Çoğulculuk Merkezi'nin, Avrupa Birliği ülkelerinde yürüttüğü Medyada Çoğulculuğun İzlenmesi Projesi, bu konuda yapılacak çalışmalar için iyi bir örnek teşkil ediyor.¹⁶ İfade özgürlüğü ve medyada çoğulculuk ilkelerine uyulmasını desteklemek amacıyla, sosyal, siyasi ve iktisadi faktörleri göz önünde bulundurarak, medyada çoğulculuğun karşılaştığı riskleri ölçmeyi amaçlayan proje, 2013 yılında dokuz Avrupa Birliği üyesi ülkede yürütülmeye başladı. Projenin ilerleyen aşamalarında, Avrupa Birliği üyesi diğer ülkeler de medya izleme çalışmasına dahil edildi. Bugün 28 Avrupa Birliği ülkesinde sürdürülen çalışma, ülkeler arasında karşılaştırma yapmayı ve medyada çoğulculuğu tehdit eden riskleri tespit ederek izlemeyi hedefliyor.

Türkiye'de de, bu proje kapsamında belirlenen altı risk alanından bazılarında önemli çalışmalar yürütülüyor. Örneğin, sermaye-iktidar ilişkilerine dair veri derleme ve haritalamaya dönük bir çalışma olan 'Mülksüzleştirme Ağları'nın internet sitesinde yer alan medya-enerji-inşaat sahiplikleri haritası, ülkedeki medya tekelleşmesini ve tekellerin ihaleler aracılığıyla hükümetle kurduğu ilişkinin boyutlarını ortaya koyuyor. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV), Demokratikleşme Programı çerçevesinde yayımladığı, Türkiye'de medyanın politik ekonomisinin analiz edildiği ve bağımsız bir medya için önerilerin sunulduğu raporlar, medyada çoğulculuğun sağlanması konusunda örnek gösterilebilecek çalışmalardır.¹⁷

Medyada Özgürlük ve Çoğulculuk Merkezi'nin Avrupa Birliği ülkelerinde yürüttüğü Medyada Çoğulculuğun İzlenmesi projesi kapsamında belirlenen altı risk alanı:

- *Temel risk alanı, ülkelerde medyanın yasal çerçevesinin belirlediği risk alanını ifade eder. İfade ve medya özgürlüğünün korunması, ifade özgürlüğüne uygun ortam bulunması, medya okur-yazarlığı ve medyanın bağımsızlığı gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilir.*
- *Medyada kültürel çoğulculuk risk alanı, kültürel temsil eşitliği/eşitsizliği, azınlıkların medyada temsili ve medyada karar alma süreçlerine katılımları gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilir.*
- *Medyada coğrafi çoğulculuk risk alanı, yerel ve bölgesel toplulukların medyada temsiline ilişkin göstergeler belirlenir; haber konusu olan olay ve durumların coğrafi dağılımındaki eşitlik/eşitsizlik bu alan içinde değerlendirilir.*
- *Medya sahipliği risk alanı, medyanın birden çok bağımsız aktör tarafından sahiplenilmesini öngören, medyada tekelleşmeye karşı bir alanı ifade eder; medya sahipliğinde çoğulculuk, haber içeriğinde çoğulculuğu kolaylaştıran bir etmendir.*
- *Medyada siyasal çoğulculuk risk alanı, medyanın ürettiği içeriğe ve medya kuruluşlarının işleyişine yönelik siyasal baskı ve müdahaleyi ifade eden risk alanıdır.*
- *Medya tiplerinde ve türlerinde çoğulculuk risk alanı, haberin dağıtımında, kamu yararına yayın yapan yayın organlarının özgürlüğünün ve çoğulculuğunun garanti altına alınıp alınmadığına göre belirlenen risk alanıdır.*

Bu çalışmaların yanı sıra, Bianet (Bağımsız İletişim Ağı) T24 (Bağımsız İnternet Gazetesi), Diken gibi internet gazeteleri ile, IPS İletişim Vakfı ve P24'ün (Bağımsız Gazetecilik Platformu) insan hakları odaklı projeleri ve iktidar-sermaye ilişkisine dair çalışmaları, medyada çoğulculuğun sağlanması konusunda önemli girişimlerdir. Uluslararası Şeffaflık Derneği de, Türkiye'de çoğulculuk ve medya özgürlüğü alanında dikkat çekici çalışmalar yürütmekte, medyada şeffaflığın sağlanmasına yönelik 'Bilgiye Erişim, İfade ve Basın Özgürlüğü' raporları hazırlamaktadır.¹⁸

Tüm bu çalışmalardan ve yukarıda değinilen risk alanlarından hareketle, medyada çoğulculuk konusunda kapsamlı bir çalışma yapmak ve bu alanlardaki çalışmaları desteklemek, laboratuvarın ayrımcılık ve ayrımcı söylem türleriyle mücadelesinde birincil önem taşıyacaktır.

2

Hrant Dink Vakfı'nın nefret söylemi konusundaki çalışmaları (2009-2015)

Hrant Dink Vakfı çatısı altında 2009 yılında başlatılan Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında, kesintisiz olarak geniş bir medya taraması çalışması yürütülüyor ve raporlar yayımlanıyor. Sadece ulusal arenada değil uluslararası düzeyde de tanınan bu çalışmada, tüm ulusal gazeteler ve yaklaşık olarak 500 yerel gazete, medya takip merkezi aracılığıyla, önceden belirlenmiş anahtar kelimeler (*Ermeni, Hristiyan, Müslüman, Yahudi, İngiliz, Kürt, Türk; bölücü, hain, gâvur, sapkın, gerici, yobaz* vb.) temelinde taranarak, farklı etnik, dinî, cinsel kimlikler ve cinsiyet kimlikleri ile, bu kimlikler için yaygın biçimde kullanılan aşağılayıcı ifadeler içeren haber metinleri tespit ediliyor.

2013 yılı itibarıyla, ayrımcı ve ötekileştiren mesajları nefret söyleminden daha örtük bir şekilde veren, daha dolaylı bir şekilde kurgulanmış söylemler de, bir dosya konusu olarak çalışmaya dahil edildi. Her dört aylık dönemde güncel bir konuya odaklanılıyor ve o konuya uygun bir araştırma yöntemi belirlenerek, ayrımcı söylem analizi yapılıyor.¹⁹ Bu çalışmada dört ayda bir rapor yayımlanırken, elde edilen içerikler, kısa analizlerle günlük olarak internet sitesine yükleniyor ve Facebook, Twitter gibi sosyal medya ağları aracılığıyla teşhir ediliyor. Projenin internet sitesi ve sosyal medya üzerinden okuyucular tarafından gönderilen nefret söylemi içerikleri de inceleniyor. Ayrıca, projenin internet sitesinde (www.nefretsoylemi.org/) konuyla ilgili akademik makalelere, köşe yazılarına, çalışma kapsamında yayımlanan raporlara ve düzenlenen panellerin videolarına yer veriliyor.

Hrant Dink Vakfı, Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında, nefret söylemi ve ayrımcılıkla mücadele yolları geliştirmek amacıyla birçok etkinlik düzenliyor. Bu çalışmalardan bazıları:

- 9-11 Nisan 2010'da, ayrımcılık, ırkçılık, söylem, medya etiği, ifade özgürlüğü gibi konular üzerine çalışan, uluslararası alanda tanınan akademisyenler ve gazetecilerin katılımıyla bir konferans düzenlendi. Konferansta sunulan tebliğlerden oluşan *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi* başlıklı kitap aynı yıl yayımlandı ve internette erişime açıldı. (http://nefretsoylemi.org/rapor/nefretsoylemi_min.pdf)

Hrant Dink Vakfı'nın, 2009 yılında başlatılan, Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında, tüm ulusal gazeteler ve yaklaşık olarak 500 yerel gazete taranıyor. Nefret söylemi içeren haberler, benimsedikleri söylemin niteliğine bağlı olarak, dört farklı kategoriye ayrılıyor:

- **Abartma / Yükleme / Çarpıtma:** Bir kişi ya da olaydan yola çıkarak bir topluluk hakkında olumsuz genellemeler, çarpıtmalar, abartmalar, olumsuz atıflar yapan söylemler (örn. "Türkiye çan sesine boğuldu")
- **Küfür / Hakaret / Aşağılama:** Bir topluluk hakkında doğrudan küfür, aşağılama, hakaret içeren söylemler (örn. 'kalleş', 'köpek', 'kanıbozuk')
- **Düşmanlık / Savaş söylemi:** Bir topluluk hakkında düşmanca, savaşı çağrıştıran ifadelerin yer aldığı söylemler (örn. 'gâvur zulmü')
- **Doğal kimlik ögesini nefret-aşağılama unsuru olarak kullanma / Simgeleştirme:** Doğal bir kimlik ögesinin nefret, aşağılama unsuru olarak kullanıldığı, simgeleştirildiği söylemler. (örn. Olumsuz anlamda "Senin annen Ermeni zaten" söylemi; "Senin soyadın Davutoğlu mu, Davutyan mı?")

■ 25 Haziran 2011'de Malatya'da ve 17 Ekim 2011'de Afyon'da, yerel gazetecileri nefret söylemi ve hak temelli habercilik konularında bilgilendirmek üzere, akademisyenlerin ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerin de katılımıyla çalıştaylar yapıldı.

■ 21-22 Mart 2012'de, 'Article 19' adlı ifade özgürlüğü kuruluşunda üst düzey hukukçu olan Sejal Parmar'ın konuşmacı olarak katıldığı iki panel düzenlendi.

■ 12 Ekim 2012'de, İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde, eleştirel söylem çalışmalarında dünyanın önde gelen isimlerinden Prof. Teun van Dijk ile, uluslararası alanda, medya ve etnik çeşitlilik konusundaki çalışmalarıyla tanınan Prof. Charles Husband'ın konuşmacı olarak yer aldığı, 'Ayrımcı Dil ve Medyanın Rolü' başlıklı bir panel yapıldı.

■ Nefret söylemi üzerine çalışan akademisyenlerin katkılarıyla, ayrımcılık ve nefret söylemini kavramsal düzeyde ele alan, medya ile nefret söylemi arasındaki ilişkiyi dil, söylem ve anlamın yeniden üretimi bağlamında inceleyen ve bu söylemle mücadele yöntemlerine dikkat çeken, üniversitelerde uygulanmaya yönelik, bir dönemlik bir ders programı taslağı hazırlandı. Doç. Dr. Esra

Arsan (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Feray Salman (İnsan Hakları Ortak Platformu, Genel Koordinatör), Mahmut Çınar (Bahçeşehir Üniversitesi İletişim Fakültesi) Prof. Dr. Melek Göregenli (Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü) ve Özlem Dalkıran'ın (Helsinki Yurttaşlar Derneği) danışmanlığında, Bologna Süreci'ne²⁰ uygun olarak tasarlanan müfredat önerisi, Ankara, Bahçeşehir, Başkent, Hacettepe, İstanbul Bilgi, Fatih, Mimar Sinan Güzel Sanatlar da dahil olmak üzere birçok üniversitede uygulanıyor.

■ 2013 yılında, Mahmut Çınar'ın editörlüğünde, hem ders programlarını tamamlayıcı bir nitelik taşıyan, hem de genel okuyucu için kavramsal bilgiye erişim imkânı tanıyan, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* başlıklı, çok yazarlı bir kitap yayımlandı.

■ 2014 yılında, bu müfredatı tanıtmak ve üniversitelerle işbirlikleri geliştirmek hedefiyle Anadolu'daki üniversitelerde atölye çalışmaları düzenlenmeye başlandı. Bugüne dek Eskişehir Anadolu, Akdeniz, Gaziantep, Zirve, Çukurova, Mersin ve Dicle üniversitelerinde yapılan bu çalışmada, müfredat içeriğinin aktarılması ve kitabın tanıtılmasının yanı sıra, özellikle iletişim, sosyal bilimler ve hukuk öğrencileriyle, medya taramasının bulguları paylaşıyor ve bu bulgular temelinde interaktif tartışmalar yürütülüyor.

■ 26 Ekim 2013'te, Oslo Üniversitesi'nden Prof. Elisabeth Eide ve Avrupa Konseyi'nden Laszlo Földi'nin konuşmacı olarak katıldığı, 'Ayrımcı Söylem ve Sosyal Medya' başlıklı bir panel düzenlendi.

■ 23 Ekim 2014'te, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Dr. İdil Engindeniz'in moderatörlüğünde, Uluslararası Siber Nefretle Mücadele Ağı'nın kurucularından Ronald Eissens ve İrlanda Ulusal Üniversitesi Medya Çalışmaları Bölümü'nden Dr. Gavan Titley'nin konuşmacı olarak katıldığı, 'Medyada Ayrımcılık ve Nefret: Sosyal Medya, Farklılıkların Temsili ve Ayrımcılıkla Mücadele' başlıklı bir panel düzenlendi.

■ 28 Nisan 2015'te, Fuat Keyman'ın moderatörlüğünde, Susan Benesch ve Elda Brogi'nin konuşmacı olarak katıldığı, 'Tehlikeli Söylem/Nefret Söylemi ve Medyada Çoğulculuk' başlıklı bir panel düzenlendi.

Türkiye’de, nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusunda akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve aktivistler tarafından yürütülen çalışmalar ve kampanyalardan bazıları:

- 1994’te kurulan Kaos GL Derneği, yaygın medyanın homofobik ve transfobik dilini deşifre etmek ve değiştirmek için izleme faaliyetleri yürütüyor ve bu konuda yıllık raporlar yayımlıyor. Kaos GL’nin Pembe Hayat Derneği’yle birlikte yürüttüğü ‘Nefret Etme Projesi’ kapsamında yayımlanan Medyada LGBTİ’lere Yönelik Nefret Söylemi başlıklı kitapta, LGBTİ içerikli haberlerde dikkat edilmesi gereken noktalara ilişkin bir bölüm de yer alıyor.
- Tarih Vakfı’nın 2002 yılında başlattığı ve ilk aşamasını Türkiye Bilimler Akademisi ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı, ikinci aşamasını Türkiye İnsan Hakları Vakfı, üçüncü aşamasını İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji Eğitim Araştırmaları ve Uygulama Merkezi (SEÇBİR) ortaklığında yürüttüğü Ders Kitaplarında İnsan Hakları Projesi kapsamında, ilk ve orta öğretimde okutulan ders kitapları, niteliksel insan hakları ölçütüne göre tarandı, bulgular Türkçe ve İngilizce olarak yayımlandı.²¹
- 2007’de, Hrant Dink’in öldürülmesine tepki olarak kurulan Irkçılığa ve Milliyetçiliğe DurDe Platformu, ırkçılık, milliyetçilik, nefret suçları, etnik ayrımcılık, antisemitizm ve İslamofobiyle mücadeleyle dönük projelere destek veriyor ve bu alanda çeşitli kampanyalar düzenliyor. Platform, katkıda bulunduğu etkinliklere ve projelere, yıllık faaliyet raporlarında detaylı olarak yer veriyor.
- 2009’da, “Nefret suçları öldürür!” sloganıyla kurulan ve nefret suçlarına dair bir yasa kampanyası yürüten Sosyal Değişim Derneği, nefret suçlarıyla mücadele kapsamında, 2010’da Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek başlıklı bir kitap yayımladı.
- Alternatif Bilişim Derneği’nin desteğiyle, 21 Kasım 2009’da, ‘Yeni Medyada Nefret Söylemi’ başlıklı bir panel düzenlendi; panelde sunulan bildiriler, Altuğ Akın’ın editörlüğünde, Yeni Medyada Nefret Söylemi başlıklı kitapta bir araya getirildi.
- Mart 2014’te, medyadaki cinsiyetçiliği teşhir etmek amacı ve okurlarını da bu çabaya dahil etme hedefiyle kurulan cinsiyetçilik karşıtı bir mücadele platformu olan CinsoMedya - Cinsiyetçi Medya Takip’in çatısı altında bir araya gelen, cinsiyetçilik konusunda düşünen ve çalışan kadın ve erkeklerden oluşan bir ekip, medya takibi yapıyor; tespit edilen ayrımcı söylemler, platformun internet sitesinde deşifre ediliyor.
- Mart 2015’te, cinsiyetçilikle mücadele etmek amacıyla kurulan ve ‘International Anti-Sexism Network’ [Uluslararası Seksizm Karşıtlığı Ağı, macholand.org] adlı oluşumun Türkiye ayağını oluşturan erktolia adlı internet sitesi, reklamlarda, filmlerde, haberlerde karşılaşılan cinsiyetçi söylemleri takip ediyor ve bildirimlerle, interaktif bir şekilde saptayıp deşifre ediyor.

■ 2 Temmuz 2015'te, Hakan Ataman ve Eda Bekçi'nin konuşmacı olarak katıldığı, 'Medyada İltica ve Kavram Karmaşası' başlıklı bir çalıştay yapıldı.

■ 7 Ekim - 10 Aralık 2015 arasında, çeşitli alanlarda uzman sivil toplum kuruluşlarını, akademisyenleri, aktivistleri ve gazetecileri bir araya getiren, 'Medyada Ayrımcı Söylem ve Hak Temelli Habercilik' üst başlıklı bir dizi tematik atölye çalışması düzenlendi. 'Kadına Yönelik Ayrımcı Dil ve Alternatif Medya Oluşumları', 'Hak İhlali ve Şiddet Çerçevesinde Medyada Homofobi ve Transfobi', 'Medyada Engellilere Yönelik Ayrımcı Söylem', 'Romanlara Yönelik Ayrımcılık: Romanların Medyadaki Temsili', 'Medyada Düşman Algısı: Dinî ve Etnik Kimliklere Yönelik Ayrımcı Söylem' ve 'Medya ve Çocuk: Devlet Korumasında Yetişen Çocuklar' başlıklı bu atölyelerde, dezavantajlı grupların medyadaki temsiliyeti tartışıldı.

■ 10 Kasım 2015'te, Prof. Dr. Turgut Tarhanlı'nın moderatörlüğünde, İsveç Örebro Üniversitesi Medya ve İletişim Çalışmaları Bölümü Başkanı Prof. Dr. Michal Krzyzanowski ve Hollanda Tilburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Doç. Dr. Marloes van Noorloos'un konuşmacı olarak katıldığı, 'Ayrımcı Söylemle Mücadele: Kavramsal Tartışmalar ve Nefret Söylemi Yasalarında Avrupa Deneyimi' başlıklı bir panel düzenlendi.

ASULİS’in faaliyet alanına dair öneriler

ASULİS’in kuruluşuna dönük hazırlık sürecinde düzenlenen toplantılara ve panellere katılan akademisyenler, medya mensupları, sivil toplum kuruluşlarından temsilciler ve danışma kurulu üyelerinin (bkz. Ek 2), faaliyet alanına ilişkin olarak getirdikleri öneriler beş ana başlık altında toplanabilir: kavramsal tartışma, eğitim, medya, hukuk ve siyaset.

KAVRAMSAL TARTIŞMA

Laboratuvarın temel çalışma alanında yer alan, nefret söylemi, ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, homofobi vb. kavramların tartışmaya ve gelişime açık kavramlar olarak ele alınmasını sağlama amacı yönündeki öneriler şu şekilde özetlenebilir:

‘Nefret söylemi’, egemen kurumlar ve güçler tarafından sistemle bütünleştirilerek kullanılabilen bir kavram. Dolayısıyla, söylemin ideolojik etkilerinin önüne geçilemek ve egemen kurumlardan ve anaakım medyadan bir adım önde olabilmek için, bu kavramla sınırlı kalınmaması, ötesinin düşünülmesi gerekiyor. Öte yandan, daha önce de belirtildiği gibi, ‘nefret söylemi’nin tartışmalı bir kavram olması, anlaşılmasını güçleştiriyor. Bu nedenlerle, ‘nefret söylemi’nin, ‘tehlikeli söylem’, ‘saldırgan söylem’, ‘ayırıcı söylem’ ve benzer kavramlar tartışılarak açıklanması anlaşılabilirliğini artıracak; yaşayan, gelişen ve dönüşen bir nitelikte olması ise, egemen kurumların bu kavram üzerindeki etkisini azaltacaktır. Bu noktadan hareketle çeşitli çalıştaylar düzenlenerek, nefret söylemi kavramı katılımcıların katkılarıyla tanımlanabilir ve yapılacak çalışmaların zeminini oluşturacak bir çerçeve oluşturulmaya çalışılabilir. Yılda bir ya da iki kez düzenlenecek etkinliklerle, kavram, dönemin ihtiyaçlarına göre, alt-başlıklarıyla tekrar tanımlanabilir. Çalıştayda “Nefret söylemi nedir?”, “Bu kavramda, ‘nefret’ yerine başka bir kelime kullanılabilir mi?”, “Ne gibi söylemler nefret söylemi çerçevesinde ele alınabilir?”, “Her nefret söylemi nefret suçu mudur?”, “Gündelik hayatta nefret söylemiyle nasıl karşılaşıyoruz?”, “Nefret söylemi üretmemek için nelerle dikkat edebiliriz?” gibi soruların cevaplarına yanıtlar aranabilir ve ‘çokkültürlülük’, ‘çoğulculuk’, ‘demokrasi’, ‘ayrımcılıkla mücadele’, ‘barış ve hak temelli habercilik’, ‘ırkçılık’ ve ‘yabancı düşmanlığı’ gibi kavramlar tartışmaya açılabilir.

EĞİTİM

Nefret söylemi konusunda gençlerin ve çocukların farkındalıklarının artırılması amacıyla, her yaştan öğrenciye dönük faaliyetler yürütülmesi, dolayısıyla öğretmenler ve akademisyenlerin bu alanda oynayacağı rol büyük önem taşıyor.

■ İlkokul çağındaki çocuklardan üniversite çağındaki gençlere kadar, çeşitli odak grupları belirlenerek, belirli yaş aralıklarındaki çocukların ve gençlerin nefret söylemi ve ayrımcı söylem konularındaki düşüncelerini analiz etmek amacıyla çeşitli alımlama çalışmaları yürütülebilir; bu konudaki farkındalığı artırmak için, araştırmaya konu olan gençlerin ve çocukların katılımıyla çeşitli çalıştaylar düzenlenebilir.

■ Çocuk ve gençlik merkezlerinde, nefret söylemi konusunda eğitim verilebilir. Bu eğitim programlarına gençlerin aktif bir şekilde katılması; ‘akran eğitimi’ yöntemiyle, eğitim alan gençlerin, merkeze yeni gelen gençlere nefret söylemini ve ayrımcı söylemi anlatması sağlanabilir.

■ Okul öncesi çağındaki çocuklardan okul çağındaki çocuklara kadar her yaş grubu için eğitim malzemeleri hazırlanabilir, kitap dizileri yayımlanabilir ve interaktif öğrenime dönük oyunlar tasarlanabilir.

■ Ebeveynlere yönelik eğitim programları geliştirilebilir; aile üyelerine dağıtılmak üzere broşürler ve kitaplar hazırlanabilir.

■ Öğretmenlere ve öğretmenlik eğitimi alan öğrencilere yönelik olarak, eğitim-öğretim dili üzerine, “Öğretmenler ayrımcılıktan kaçınarak nasıl ders anlatmalı?”, “Öğretmenler, ayrımcılık ve ırkçılık yapan öğrencilerle nasıl iletişim kurmalı?” gibi sorulara yanıt aranan eğitim çalışmaları yürütülebilir.

■ Pedagojik formasyon eğitimlerine ‘nefret söylemi’ ve ‘ayrımcı söylem’ konularının dahil edilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.

■ Uzman pedagogların yardımıyla, çocuklar için, barış söylemi ve eşitlik vurgusu yapan dijital ve masaüstü oyunlar hazırlanabilir.

- Okullarda ayrımcı söylem konusunda öğretmenlere yönelik eğitim verilebilir.
- 'Nefret söylemi' ve 'ayrımcı söylem' konularının, müfredata yeni giren İnsan Hakları ve Demokrasi dersi kapsamına alınması yönünde çalışmalar yapılabilir.

MEDYA

Geleneksel medya (gazete, dergi ve televizyon) ve yeni medya (sosyal medya, internet siteleri, bloglar vb.) alanlarında yapılabilecek bazı çalışmalar:

Geleneksel medya

- Medyada çoğulculuğun güvence altına alınması, nefret söyleminin ve ayrımcı söylemin azalmasında önemli bir adım olabilir. Bu konuda toplantılar, konferanslar ve seminerler düzenlenebilir.
- Türkiye'de az sayıda gazetede görev yapan, okuyucu ile kurum arasında köprü işlevi gören ombudsmanların, söz konusu kurumdan bağımsız olarak çalışmasına yönelik faaliyetler yürütülerek, bağımsız medya ombudsmanlığı geliştirilebilir. Türkiye'de medya ombudsmanlığının yaygınlaştırılması, nefret söylemi ve ayrımcı söylem konularında uzman kişilerin ombudsmanlık yapması, medyanın ürettiği nefret söylemi ve ayrımcı söylemin azalmasını sağlayabilir.
- Medya çalışanları için, nefret söylemi ve ayrımcı söylemin kullanımının önüne geçilmesine dönük kitapçıklar hazırlanabilir; kadınlar, LGBTİ'ler, dinî ve etnik azınlıklarla ilgili haberlerin nasıl hazırlanması gerektiğinin anlatıldığı, bu konudaki gazetecilik pratiklerinin özetlendiği kitapçıkların tanıtımı ve kullanımının artması amacıyla gazeteler ziyaret edilerek sunumlar yapılabilir.

Yeni medya

- Yeni medya ortamında dolaşımda bulunan nefret içerikleriyle ilgili izleme ve raporlama çalışmaları yapılabilir. Bazı bloglar, Twitter ve Facebook hesapları (özellikle kamuoyu liderlerine ait hesaplar), profesyonel araştırmacılar tarafından gözlemlenebilir. Yılda bir ya da iki kez, istatistiki verilerin de yer aldığı raporlar hazırlanabilir.²²

■ Kişilerin algılarını izlemek, etkilemek ve nefret söylemine karşı yeni bir algı oluşturmak amacıyla, çevrimiçi nefret söylemine ânında müdahale edilmesine olanak sağlayan bir proje geliştirilebilir. Proje kapsamında ‘online dijital cevap’ ekipleri kurularak, çevrimiçi alanda nefret söylemi ve/veya ayrımcı söylem üreten kişilerin algılarını etkileme ve değiştirme yönünde adımlar atılabilir.

■ Yeni medya ortamlarının kullanıcılarında nefret söylemi ve ayrımcı söylemle ilgili farkındalık yaratılması ve bu amaçla eleştirel medya okuryazarlığının geliştirilmesi için çeşitli çalışmalar yürütülebilir.

■ Medya okuryazarlığı derslerinin içeriğine, çevrimiçi ortamlarda nefret söylemi üretimi ve nefret söyleminin yayılması konusu eklenebilir.

■ Medya okuryazarlığı ve nefret söylemi konusunda, toplumun her kesiminden ve her yaştan kişilerin katılabileceği çeşitli eğitim programları düzenlenebilir.

■ Yeni medya ortamlarında yayın yapan medya profesyonellerine, blog kullanıcılarına ve çevrimiçi aktivistlere, nefret söylemine karşı farkındalık oluşturmaya / mevcut farkındalığı geliştirmeye dönük eğitim verilebilir.

■ Yeni medya uygulamalarının hizmet sözleşmelerinde nefret söylemiyle ilgili maddelerin bulundurulması için girişimlerde bulunulabilir.

■ Sosyal medyada nefret içeriklerinin şikâyet yoluyla kaldırılmasına olanak tanıyan bir ‘uyar-kaldır’ mekanizması geliştirilebilir. Bu konudaki farkındalığı yükseltmek için çalışmalar yapılarak, sosyal medya kullanıcılarının, zararlı gördükleri içerikleri söz konusu mekanizma aracılığıyla bildirmeleri sağlanabilir.

■ Türkiye’nin, bilişim sistemleri yoluyla ırkçılık ve yabancı düşmanlığı yapmanın suç sayılmasını gerektiren Avrupa Siber Suç Sözleşmesi Ek Protokolü’nü imzalamasına yönelik projeler geliştirilebilir.

HUKUK

■ Yargı çalışanlarına (hâkimler, savcılar, mübaşirler, mahkeme kalem memurları, mahkeme kalem müdürleri vb.) yönelik çeşitli eğitim programları ve yayınlar hazırlanabilir.

- Hukuk alanında çalışan uzman akademisyenlerin ve konunun uzmanı hukukçuların yardımıyla, yasaların ayrımcı söylem perspektifiyle izlenmesi konusunda bir proje geliştirilebilir.
- Ayrımcı söylem ve nefret söylemi üzerine, hukuk fakültelerine yönelik müfredat önerileri geliştirilebilir, hukuk fakültelerinin öğrencileriyle atölye çalışmaları yapılabilir.
- Avukat adaylarının baro eğitim merkezlerinde aldıkları zorunlu staj eğitimine nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusu dahil edilebilir.
- Nefret suçlarının izlenip raporlanmasına yönelik bir proje geliştirilebilir.
- Stratejik davalama üzerine bir proje geliştirilebilir; çalışma kapsamında vaka takipleri yapılabilir.

SİYASET

Öne çıkan siyasi aktörlerin ve politikacıların ürettikleri nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusunda, siyasetçilerle işbirliği içinde çeşitli faaliyetler yürütülebilir.

- Önemli siyasi aktörlerin ve politikacıların söylemlerinin izlendiği bir proje oluşturulabilir. Ayrımcı dil ve nefret söylemi üreten medya mensupları, kanaat önderleri ve siyasetçilere yönelik olarak, deşifre edici, tekzip içeren eylemler yürütülebilir. Örneğin basın bültenleri yayımlanabilir.
- Siyasi açıdan önemli tarihler belirlenerek, gündem ve/veya vaka temelli izleme çalışmaları yürütülebilir. 24 Nisan Ermeni Soykırımı'nı Anma Günü, yılbaşı kutlamaları, 6-7 Eylül Olayları, LGBTİ Onur Haftası gibi, nefret söyleminin daha çok üretildiği dönemlerde siyasetçilerin ve liderlerin konuya ilişkin olarak yaptıkları açıklamalar analiz edilebilir.
- Parti liderlerinin, önemli siyasi aktörlerin ve politikacıların sosyal medyada ürettikleri söylemler üzerine bir çalışma yürütülerek, söylemin bağlamı, etkisi ve olası sonuçları analiz edilebilir.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanakları, konuşma transkriptleri ve/veya grup toplantılarında yapılan konuşmalar analiz edilebilir.
- Meclis grupları ve komisyonlarla, siyasetçilerin bakış açılarını ve söylemlerini etkilemek amacıyla çeşitli temaslarda bulunulabilir.
- Milletvekilleriyle grup çalışmaları yapılarak, Meclis toplantılarında konuya dikkat çeken konuşmalar yapmaları sağlanabilir.
- Partilerin gençlik örgütleriyle görüşülebilir ve buralarda çeşitli konularda eğitim verilebilir.

ASULİS'in çalışma yöntemlerine dair öneriler

Laboratuvarın çatısı altında yürütülecek projelerde ve araştırma çalışmalarında, nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusundaki farkındalığı yükseltmek, ayrıca laboratuvarın bilinirliğini ve görünürlüğünü artırmak üzere başvurulabilecek ve geliştirelebilecek yöntemlere ilişkin öneriler:

- Nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusunda üretilmiş çok sayıda akademik çalışma bulunuyor; bu çalışmaların ve yayınların çoğunda içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılıyor. Akademik çalışmalara çeşitlilik kazandırmak ve kavramları farklı bir perspektiften ele almak amacıyla, bunlardan farklı yöntemlerin kullanılacağı araştırmalar teşvik edilebilir.
 - Nefret söylemi konusunda, söylem analizi ve içerik çözümlemesinin yanı sıra, söylemin etki alanını belirlemek ve önlem almak açısından **alımlama çalışmalarının** yapılması faydalı olabilir. Örneğin, çevrimiçi sosyal ağlar üzerinden üretilen nefret söyleminin engellenmesi, buna karşı önlemler alınması için yapılacak bir alımlama çalışması, iyi bir başlangıç oluşturabilir.
 - Kapsamlı bir medya izleme projesini mümkün kılacak bir **yazılım** üretilebilir. Sayısal verilerin analizinde ve grafiklerin oluşturulmasında kolaylık sağlayabilecek olan böyle bir yazılım, araştırmanın bilimsel temellerinin kurulması açısından son derece önemlidir. Yazılımın geliştirilmesi ve kullanılması için, araştırmaya, sosyal bilimler alanında kullanılan çeşitli yazılımlar incelenerek başlanabilir.
 - Nefret söylemi ve ayrımcı söylem alanında yapılmış olan akademik çalışmaların bulunduğu bir **kütüphane, e-kütüphane ve arşiv** oluşturulabilir. Söz konusu kavramların farklı kişiler tarafından farklı bakış açıları ve yöntemlerle ele alındığı çalışmaların yer aldığı bir kütüphane ve arşiv oluşturulması, bu alanda çalışan akademisyen ve araştırmacıların kavram üzerine daha kapsamlı düşünmesine, kaynak sıkıntısı yaşayan kişilerin bu alanda daha fazla üretim yapmasına olanak sağlayabilir.
 - Türkiye ile başka ülkeler arasında karşılaştırmaların yapıldığı bir nefret söylemi projesi yürütülebilir. **Karşılaştırmalı akademik araştırmalar**, mevcut durumun ve kavramın daha iyi analiz edilmesi için örnek oluşturabilir.

- Nefret söylemi çalışmaları konusunda, medyada nefret söyleminin izlenmesi büyük önem taşıyor. Hrant Dink Vakfı'nın yürütmekte olduğu Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi, yerel işbirlikleriyle, ulusal basının yanı sıra yerel basını, televizyon ve sosyal medyayı da kapsayan, çok düzlemli bir **medya izleme ağına** dönüştürülebilir.
 - Nefret söylemi, ayrımcı söylem, yabancı düşmanlığı, ırkçılık, homofobi gibi konularda yapılacak araştırmalara fon verilebilir. Nefret söylemi konusundaki çalışmalara **araştırma fonu** verilmesi ve/veya fon bulunmasına yardımcı olunması, bu alanda nitelikli içerik üretimini artırabilir.
 - Üniversitelerle işbirliği içinde çalışılabilir. Örneğin, nefret söylemi veya ayrımcı söylem konusunda araştırma yapılmasını teşvik etmek amacıyla yüksek lisans ve doktora öğrencilerine **burs** verilebilir. Doktora, yüksek lisans ve lisans bitirme tezleri, laboratuvarın kütüphanesinde erişime açılabilir.
- **Paneller, söyleşiler, konferanslar, seminerler ve atölye çalışmalarının** günceli yakalayan, canlı, belirli bir hedef kitleye sahip etkinlikler olması ve halihazırda devam eden etkinliklerin güncellikle ilişki kurması sağlanabilir.
- Akademisyenlerin ve gazetecilerin katılımıyla, nefret söylemine karşı yaratıcı çözümlerin üretileceği bir konferans düzenlenebilir.
 - Kamuoyu oluşturma gücüne sahip kişilerin ürettiği nefret söylemleri konusunda, meslek örgütleriyle işbirliği içinde çalıştaylar ve eğitim faaliyetleri yürütülebilir. Bu alanda, yasa ve devlet yaptırımının beklenmesi yerine, meslek örgütlerinin müdahale etmeleri olumlu bir adım olacaktır.
 - Nefret söylemi ve ayrımcılık konulu etkinliklerde, bu kavramlar görsel malzemelere odaklanılarak tartışılabilir. Örneğin, foto muhabirlerinin katılımıyla, haberlerde kullanılan fotoğraflar/görüntüler, sinema filmleri ve dizilerde kullanılan kalıpyargılar, bu kavramlar temelinde değerlendirilebilir.
 - 2009 yılından beri yürütülmekte olan Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında, düzenli aralıklarla, gazeteciler için **müzakere/tartışma buluşmaları** düzenlenebilir. Etkinliği görünür kılmak için, söz konusu buluşmalarda moderatörlüğü aktif, tanınan bir gazeteci üstlenebilir.
 - Panel, seminer, konferans gibi etkinliklerin konu yelpazesi genişletilebilir. Nefret söylemi, ayrımcı söylem ve ayrımcılık konularında, popüler kültür öğelerinin tartışılacağı, gazeteciler ve akademisyenlerin yanı sıra futbol yorumcularının, magazin programcılarının, komedyenlerin vb. katılacağı çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Tartışma konusu, konuşmacılar ve hedef

Ljubljana Barış Enstitüsü, medya izleme projesini desteklemek amacıyla, 1997-2007 yılları arasında, 'Journalism Evenings' [Gazetecilik Akşamları] adı altında, aylık buluşmalar düzenlemiştir. Panel ya da söyleşi değil, müzakere/tartışma toplantısı niteliğindeki bu etkinliklere yurtdışından gazeteciler, televizyon habercileri ve medya üzerine çalışan akademisyenler davet edilmiştir. Bu toplantılarda moderatörlüğü ülkenin ünlü muhalif gazetecilerinden Ksenija Horvat üstlenmiş ve tartışmalarda aktif olarak yer almıştır. Slovenya'da haberciliğin niteliğinin yükselmesine ve bu alandaki özgürlüğün genişlemesine katkı sağlayan bu çalışmalar, editörleri ve gazetecileri medyayı izlemeye davet etmiş ve gazeteciler ile editörler arasında yeni dayanışma ilişkilerinin oluşmasında etkili olmuştur. (<http://www.mirovni-institut.si/en/projects/journalism-evenings/>)

kitle, ülkenin dinamikleri ve gündemi çerçevesinde belirlenebilir; bu yöntem, etkinliğin görünürlüğünü ve etkisini artıracaktır.

■ Nefret söyleminin nefret suçuna dönüşmesini ve olası negatif sonuçlarını önlemeye dönük projeler geliştirilebilir.

■ Nefret söylemi ve nefret suçları konusunda bir **bellek ajandası** hazırlanabilir. Ajandada, belirli bir tarih aralığında (örneğin 2000-2015 yılları arasında) yaşanan nefret söylemi ve ayrımcılıkla ilgili olaylara ve nefret suçlarına yer verilebilir.

■ Tehlike oluşturabilecek söylemlere karşı önlem almak amacıyla, haftanın her günü ve her saati, kısa mesajla bildirimde bulunulabilecek bir **ihbar hattı** oluşturulabilir. Bu uygulama aracılığıyla, ilgili söylem deşifre edilerek ve/veya 'karşıt söylem' çalışmaları başlatılarak, söylemin olası kötü sonuçları, oluşmadan engellenebilir.

Ljubljana Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi bünyesindeki Güvenli İnternet Merkezi bünyesinde, Uluslararası Kırmızı Hatlar Birliği'nin (International Association of Hotlines – INHOPE) Slovenya ayağı olarak kurulan Spletno Oko, çevrimiçi mecralarda çocuk istismarı ve nefret söylemi konularında ihbarda bulunulabilen bir internet sitesi. Nefret söylemi konusundaki ihbarları 'uygunsuz söylem', 'kabul edilemez söylem' ve 'yasadışı nefret söylemi' kategorileri altında sınıflandırıp, birliğin yıllık raporuna veri sunuyor. (<http://safe.si/en/spletno-oko/hotline-spletno-oko>)

2009 yılında kurulan Altın Bamyı Akademisi, her yıl, cinsiyetçiliğın ve erkek egemenliğinin yer bulmadığı bir sinema için Altın Bamyı Ödülü; Lambda İstanbul ise, 2005 yılından beri Onur Haftası etkinlikleri kapsamında çeşitli dallarda en homofobik kurum, kuruluş ve bireylere Hormonlu Domates ödülleri veriyor.

■ Nefret söylemi konusundaki farkındalığı artırmak için çeşitli alanlarda **yarışmalar** ve **ödöl törenleri** düzenlenebilir.

■ İlk ve orta öğretim çağındaki çocuklara dönük, ödüllü kompozisyon ve resim yarışmaları düzenlenebilir. Bu tür yarışmalar, bilgisayara erişimi olmayan ve büyük şehirler dışındaki yerlerde yaşayan çocukların nefret söylemi konusundaki farkındalığını artırmak açısından faydalı olabilir.

■ Yaratıcı mimlerin, ‘caps’lerin ve posterlerin ödüllendirildiği dijital tasarım yarışmaları düzenlenebilir.

■ Video ve kısa film yarışmaları düzenlenebilir.

■ ‘Nefret söylemi ödölü’, ‘LGBTİ’lere karşı nefret söylemi ödölü’, ‘azınlıklara karşı nefret söylemi ödölü’, ‘kadınlara karşı nefret söylemi/ayrımçı söylem ödölü’ gibi, alaycı kategoriler içeren bir ödöl töreni organize edilebilir.

■ Nefret söylemi ve tehlikeli söylemle mücadele yöntemi olarak **karşıt söylem** kurma pratikleri geliştirilebilir.

■ Nefret söylemine karşı barış söyleminin kullanıldığı, sokak tiyatrosu gibi, performansa dayalı projeler geliştirilebilir.

■ Bilinçlendirme çalışmalarında, özellikle çocukların ve gençlerin ilgisini çekecek bir maskot kullanılabilir. Karşıt söylem oluşturmak ve halkın farkındalığını artırmak amacıyla, buna benzer, akılda kalıcı ve yaratıcı ‘gerilla’ tanıtım yöntemlerine başvurulabilir.

Avrupa Konseyi’nin Mayıs 2014’te düzenlediği, 300 gencin katılımıyla Strazburg’da yapılan Dünya Demokrasi Forumu kapsamında oluşturulan ‘No to Neo Nazis, No to Hate Speech’ [Neo Nazilere hayır, nefret söylemine hayır] laboratuvarında, Nazi ideolojisiyle dalga geçerek destekçilerinin cesaretini kırmaya dönük bir propaganda aracı olarak ‘Stork Heinar’ adlı bir leylek maskotu kullanılmıştır. (<http://www.storch-heinar.de/about/>)

Litvanya İnsan Hakları Merkezi, 'Nefret Söylemine Hayır' hareketinin internet kampanyası (No Hate Speech Movement Online) kapsamında, çevrimiçi ortamlarda üretilen nefret söylemine ve ırkçılığa dikkat çekmek amacıyla, gizli kamerayla çekilen 'Eksperimentas VERTIMAS / Experiment TRANSLATION' başlıklı video, bu konuda yapılabilecek çalışmalar için iyi bir örnek teşkil ediyor: <http://www.youtube.com/watch?v=qNX1256eVw8>

■ Nefret söylemi ve ayrımcılık konusunda farkındalığın artırılması için **vaka çalışmaları** ve **vaka takipleri** yapılabilir.

- Yakın zamanda yaşanmış ayrımcılık vakaları ve nefret söylemi ve/veya nefret suçu mağdurlarının yaşadıkları, insan hakları üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının da desteğiyle izlenebilir ve bunların gündemde tutulması için medya çalışanlarıyla ortak faaliyetler yürütülebilir.
- Ayrımcılık ve nefret söyleminin hedefi olan toplulukların yaşadığı, dava konusu olabilecek durumlar, 'vaka testi' yöntemiyle tespit edilebilir. Değişkenlerin kontrol altında tutulduğu ayrımcılık vakalarının yaratıldığı bu testlerde, örneğin, etnik ve/veya dinî azınlık mensubu birinin iş görüşmesine gitmesi, LGBTİ'lerin kiralık ev araması gibi durumlar mercek altına alınabilir.
- Vaka testlerinin görüntüleri ve yaşananların tekrar canlandırıldığı kısa filmler, yeni medya platformları aracılığıyla paylaşılabılır.

■ Nefret söylemi konusunda çeşitli **eğitim** ve **yayıncılık faaliyetleri** geliştirilebilir. Medya çalışanları, politikacılar ve hukukçuların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarına, özel sektör çalışanlarına, sağlık sektörü çalışanlarına vb. yönelik eğitim faaliyetleri yürütülebilir.

- “Nefret söylemi ve ayrımcılıkla nasıl mücadele edilebilir?” sorusuna cevap bulmak amacıyla **sürelî yayınlar** ve/veya **kitaplar** yayımlanabilir.
- İşyerinde ayrımcılığın ve nefret söyleminin önüne geçmek için, mavi yakalı ve beyaz yakalı çalışanlara verilen **etik kod eğitiminin** içeriğine nefret söylemi ve ayrımcı söylem başlıkları eklenebilir ve/veya etik kod eğitiminden ayrı olarak, bu konularda özel eğitim çalışmaları düzenlenebilir.
- Yaşlı, engelli, LGBTİ, etnik ve/veya dinî azınlıklara mensup hastalara karşı uygulanan ayrımcılığın önüne geçmek için tıp doktorlarına ve sağlık personeline hasta hakları, ayrımcılık ve nefret söylemi konusunda eğitim verilebilir.
- **Çevrimiçi eğitim modülleri** hazırlanıp, yeni medya platformları üzerinden eğitim verilebilir.

Güney Sudan'da nefret söyleminin kullanımı sonucu ortaya çıkan şiddet, 1994 yılında Ruanda Soykırımı sırasında medyanın kullanımıyla ortaya çıkan şiddetle benzerlikler gösterir. United States Institute of Peace [Birleşik Devletler Barış Enstitüsü], bu noktadan hareketle, özellikle Sudan'daki gençleri bilinçlendirmek ve Sudan'da barışın inşa edilmesi sürecine vatandaşların katılımını sağlamak bir radyo projesi geliştirdi. 'Sawa Shabab' [Gençler Bir Arada] adlı drama programıyla barışçıl mesajlar verilmeye ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaya başlandı.

- Nefret söylemi konusunda toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla, olumlu örneklerin yer aldığı broşürler ve kitapçıklar basılıp, eğitimlerde dağıtılabilir.
- Medya veya yeni medya aracılığıyla, farkındalık artırmaya dönük çeşitli çalışmalar yapılabilir.
 - Gazetelerde **fotoromanlar** veya **karikatürler** yayımlanabilir.
 - Dizi **filmler** ya da uzun metrajlı filmler çekilebilir. Çok izlenen bir dizinin birkaç bölümünde nefret söylemine değinilmesi yönünde bir çalışma yapılabilir. Bu konuda geliştirilecek projeler, dizi ve film senaristleri ve yapımcı şirketleriyle işbirliği içinde yürütülebilir.
 - Tanınmış gazeteciler, akademisyenler ve diğer meslek gruplarından kişilerle yürütülen projeler ekseninde, nefret söylemi ve ayrımcılık üzerine kısa video-röportajlar yapıp laboratuvarın internet sitesinde yayımlanarak hem çalışmaların görünürlüğü artırılabilir, hem de bu konudaki tartışmanın kamuoyunda aktif olarak sürmesi sağlanabilir.
 - Dileyen herkesin, laboratuvara ait blog, forum ve tartışma platformlarına erişebilmesini sağlayacak, interaktif bir internet sitesi kurulabilir.
 - Yürütülmekte ya da yeni başlayacak olan projeler için kültür-sanat, spor gibi alanlardan tanınmış kişilerle, çevrimiçi interaktif sözlüklerin yazarlarıyla ve/veya sosyal medya fenomenleriyle iletişime geçilerek projenin görünürlüğü artırılabilir.
 - Sosyal Politikalar Bakanlığı'yla kurumsal ilişkiler kurularak, nefret söylemi ve ayrımcılık konusunda **kamu spotları** hazırlanması yönünde girişimlerde bulunulabilir.
 - **Radyo programları** yapılabilir.

ASULİS’in vizyonu, misyonu ve yapısı

Hrant Dink Vakfı bünyesinde kurulan ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı, Türkiye’nin ayrımcılıkla mücadele eden, söylem üzerine çalışmalar üreten ve bu alanda yapılan çalışmaları destekleyen ilk sosyal bilimler laboratuvarıdır. Hrant Dink Vakfı’nın 2009 yılından beri devam etmekte olan Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi’ni bir adım öteye taşıyan ve başlangıç aşamasında kavramsal tartışma, eğitim, medya, hukuk ve siyaset alanlarında çalışmalar yürütecek olan ASULİS, söylem çalışmaları alanında öncü, yenilikçi ve interdisipliner bir yapı olma iddiasıyla, ayrımcılıkla ve ayrımcı söylemlerle farklı bağlamlarda mücadele edecek ve insan hakları, demokratikleşme, eşitlik ve çoğulculuğa hizmet edecek bir alan kuracaktır.

Bu raporda özetlenen çalışmalar ve tartışmalar sonucunda faaliyet alanları ve çerçevesi belirlenen merkez, bir ‘laboratuvar’ olarak kurgulanmıştır. Merkezin, bu niteliğiyle, akademik araştırmalara, benzer ilkeleri paylaşan aktivist hareketlere ve nefret söylemi, ayrımcı söylem, tehlikeli söylem gibi konularda farkındalığın artırılması için yürütülen çalışmalara ev sahipliği yapması ve/veya destek olması ve bu alanlarda eğitim faaliyetleri yürütmesi planlanmaktadır.

ASULİS, ‘bir arada yaşam’ı deneyimlemek, bir arada yaşam kültürünü, dilini araştırmak ve geliştirmek, diyaloga girmek ve demokrasiye katkı sunmak isteyen herkese açık olarak tasarlanmıştır. Laboratuvarı, ayrımcılık ve ayrımcı söylem üzerine çalışmalar yürütmek, bunların nedenlerini irdelemek, söylemin toplum ve kişiler üzerindeki siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel vb. etkilerini analiz etmek, bu tür söylemlerin bir arada yaşamı tehdit eden boyutları konusunda farkındalık yaratmak, karşıt söylem de dahil olmak üzere çeşitli mücadele yöntemleri geliştirmek ve nihayetinde çoğulcu, demokratik bir düzene katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Kavramsal tartışmalardan eğitime, hukuktan siyasete, geleneksel medyadan yeni medyaya kadar, çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerarası bir yaklaşımla faaliyet gösterecek olan ASULİS’in hedef kitlesi akademisyenler, bağımsız araştırmacılar, hukukçular, öğrenciler, çocuklar, gençler, eğitimciler, öğretmenler, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, yerel yönetimler, siyasetçiler, din görevlileri, gazeteciler, basın yayın çalışanları, sosyal medya kullanıcıları ve sanatçılardır.

Dünyanın çeşitli yerlerinde birçok örneği bulunan sosyal bilimler laboratuvarlarının, Türkiye’deki ilk örneklerinden birini oluşturacak olan ASULİS’in vizyonu ve misyonu da bu kapsayıcı anlayışla belirlenmiştir.

VİZYON

ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı, Hrant Dink Vakfı bünyesinde, vakfın tüm faaliyetlerinin temelini oluşturan, Türkiye’de ve dünyada diyalog, barış ve empati kültürünü ve dilini geliştirme amacı doğrultusunda, din, dil, ırk, cinsel kimlik, yaş, yaşam tarzı gibi her türlü farklılığın saygı gördüğü ve bir arada yaşadığı bir dünya için çalışır.

MİSYON

ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı, medya, kavramsal çalışmalar, eğitim, siyaset, hukuk gibi alanlarda yürüteceği, söylem odaklı çalışmalarla, demokrasiye, insan haklarına ve ayrımcılıkla mücadelede katkı sunmayı hedefler. Laboratuvar, yurtiçinde ve yurtdışında benzer amaçlı üniversiteler, vakıflar, dernekler, sivil toplum kuruluşları gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak aşağıdaki faaliyetleri yürütmeyi amaçlar:

- Söylem çalışmaları alanında yeni izleme, araştırma ve arşivleme yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak;
- Farklı kimliklere ve ifade biçimlerine yönelik saygının güçlendirilmesine ve ayrımcılıkla ilgili toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sunmak;
- Sivil toplum alanında ayrımcılığa karşı ve hak odaklı çalışmaların artırılmasını ve güçlendirilmesini desteklemek;
- Cinsel kimlik, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, din, engellilik, etnik köken, ırk, siyasi görüş, yaş, yaşam tarzı ve türçülük temelli ayrımcılıkla, söylem düzeyinden başlayarak, her alanda mücadele etmek;
- Sivil toplum kuruluşları, aktivistler, eğitimciler, öğretmenler, öğrenciler, akademisyenler, bağımsız araştırmacılar, hukukçular, medya ve basın-yayın

Çalışanları, sanatçılar ve ilgili tüm gruplar ve bireyler için, ayrımcılık, insan hakları ve demokratikleşme alanlarında yürütülecek, kültürler arası ve disiplinler arası nitelikli söylem çalışmaları konusunda bir platform, başvuru ve kaynak merkezi olmak.

ASULİS, bu amaçlar doğrultusunda izleme ve raporlama yapmak; araştırma projeleri geliştirmek ve yürütmek; yayınlar hazırlamak; kütüphane ve arşiv oluşturmak; akademik ve bağımsız araştırmalar yapan kişileri ve kurumları desteklemek; seminerler, atölye çalışmaları, paneller ve konferanslar düzenlemek; farkındalık artırma-ya yönelik karşıt söylem ve görsel materyal üretmek gibi pek çok çalışma yöntemi kullanacaktır.

Ek 1

ASULİS - HAZIRLIK SÜRECİNE DAİR NOTLAR

ASULİS Dil, Diyalog, Demokrasi Laboratuvarı'nın yol haritasının oluşturulması ve çalışma alanlarının belirlenmesi amacıyla, İstanbul Politikalar Merkezi ve Türkiye Açık Toplum Vakfı'nın desteğiyle yürütülen, yaklaşık bir yıllık hazırlık sürecinde pek çok kişiyle görüşüldü ve toplantılar yapıldı. Bu sürecin önemli ayaklarından biri, söylem alanında çalışan, yurtiçinden ve yurtdışından akademisyenlerin, medya çalışanlarının ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katıldığı yuvarlak masa toplantıları oldu.

2015 yılının ilk yarısında, üç yuvarlak masa toplantısı ve bir panel düzenlendi, uluslararası bir konferansa katılmak ve benzer faaliyetler yürüten bir kurumu ziyaret etmek üzere Fransa'ya ve Slovenya'ya gidildi. Söz konusu toplantılardaki sunumlar, tartışmalar ve yurtdışı seyahatlerinde yapılan gözlemler ışığında, laboratuvarın ihtiyaçları ve öncelikleri belirlenerek, kuruluşu yönündeki ilk adımlar atıldı.

9 Şubat 2015'te yapılan, geniş katılımlı ilk yuvarlak masa toplantısında, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları ve akademiden katılımcıların tartışmaları ekseninde, laboratuvarın yapısına ve çalışma alanlarına ilişkin öneriler derlendi. 27 Nisan 2015'te yapılan ikinci yuvarlak masa toplantısında ise, ilk toplantının ardından oluşturulan Danışma Kurulu'nun üyeleri ile, Avrupa Üniversitesi Enstitüsü'nden Dr. Elda Brogi ve Harvard Üniversitesi'nden Susan Benesch'in katılımıyla,²³ 'medyada çoğulculuk' ve 'tehlikeli söylem' konuları tartışıldı; ayrıca, laboratuvarın, Brogi ve Benesch'in kurumsal ve proje temelli deneyimlerinden nasıl beslenebileceği üzerine konuşuldu. 28 Nisan'da da, yine bu iki akademisyenin konuşmacı olarak katıldığı, 'Tehlikeli Söylem / Nefret Söylemi ve Medyada Çoğulculuk' başlıklı bir panel düzenlendi. Üçüncü yuvarlak masa toplantısından önce, bu alanda yurtdışında yapılan çalışmaları yerinde gözlemlemek amacıyla Fransa'ya ve Slovenya'ya ziyaretlerde bulunuldu. İlk olarak, 'Nefret Söylemine Hayır' hareketinin düzenlediği, 28-30 Mayıs'ta Strazburg'da yapılan 'Sonun Başlangıcı mı?' başlıklı değerlendirme ve takip konferansına [No Hate Speech Movement: The End of the Beginning? Evaluation and Follow-Up Conference] katılmak üzere, Avrupa Konseyi'nin davetlisi olarak Fransa'ya gidildi. Dünyanın dört bir yanından katılımcıların yer aldığı konferansta, nefret söylemi ve ayrımcı söylem konusunda yürütülen çeşitli çalışmaları

gözlemleme ve projelerin koordinatörleriyle bire bir görüşme imkânı bulundu. Konferansın hemen ardından, Haziran ayının başında, Slovenya'nın başkenti Ljubljana'da bulunan Barış Enstitüsü ziyaret edildi.²⁴ 1991 yılında kurulan enstitünün direktörü ve araştırmacılarıyla yapılan görüşmelerde, kuruluşun işleyişi, yapısı, çalışmalarları, yayınları ve düzenlediği etkinlikler hakkında bilgi alındı ve laboratuvara dair öneriler derlendi.

15 Haziran 2015'te yapılan üçüncü yuvarlak masa toplantısında, Danışma Kurulu üyelerine bu gezilerden gözlemler, yurtdışında yürütülen çalışmalara dair bilgiler ve görüşülen kişilerin önerileri aktarıldı. Toplantının sonunda, laboratuvarın misyonu, vizyonu, çalışma alanları ve yöntemlerine odaklanan bir tartışma yapıldı.

Hazırlık sürecine katkıda bulunan kişiler ve kurumlar

Aslı Telli Aydemir (*İstanbul Şehir Üniversitesi*)

Cemre Baytok (*Yeniköy Panayia Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı*)

Derya Fırat (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Bellek ve Kültür Sosyolojisi Çalışmaları Derneği*)

Dilara Çalışkan (*Sabancı Üniv. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Forumu*)

Diren Cevahir Şen (*Nor Zartonk*)

Elif Al (*Açık Toplum Vakfı*)

Erdem Gürsu (*Siyah Pembe Üçgen Derneği İzmir*)

Esen Özdemir (*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*)

Fuat Keyman (*İstanbul Politikalar Merkezi, Sabancı Üniversitesi*)

Gürkan Özturan (*Türkiye-Avrupa Vakfı*)

Hakan Kahraman (*Toplum Gönüllüleri Vakfı*)

İdil Engindeniz Şahan (*Galatasaray Üniversitesi*)

İdil Seda Ak (*Engelli Kadın Derneği*)

İlker Çakmak (*İstanbul LGBTT Dayanışma Derneği*)

İtir Akdoğan (*Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Helsinki Üniversitesi*)

Marina Drymalitou (*Rum Vakıfları Derneği*)

Melek Göregenli (*Ege Üniversitesi*)

Meltem Aslan (*Anadolu Kültür Derneği*)

Murat Çelikkan (*Hakikat Adalet Hafıza Merkezi*)

Mutlu Binark (*Hacettepe Üniversitesi*)

Mutlu Öztürk (*Notre Dame de Sion Fransız Lisesi*)
Nadire Mater (*Bağımsız İletişim Ağı, IPS İletişim Vakfı*)
Nejat Taştan (*Eşit Haklar İçin İzleme Derneği*)
Nil Mutluer (*Nişantaşı Üniversitesi*)
Öndercan Muti (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*)
Öykü Gürpınar (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*)
Özlem Dalkıran (*Helsinki Yurttaşlar Derneği*)
Renan Akman (*İnsan Hakları Derneği Irkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon*)
Rita Ender (*avukat*)
Sertan Kıyan (*Lambdaistanbul*)
Sevda Alankuş (*Kadir Has Üniversitesi*)
Tirşe Erbaysal Filibeli (*Galatasaray Üniversitesi*)
Ülkü Doğanay (*Ankara Üniversitesi*)
Yasemin İnceoğlu (*Galatasaray Üniversitesi*)
Yıldız Tar (*Kaos GL*)
Zeynep Özarslan (*Nişantaşı Üniversitesi*)

Hrant Dink Vakfı ekibi

Ezgi Kan
İrem Az
Nuran Gelişli
Rojdit Barak
Sema Merve İş
Zeynep Arslan

Ek 2

ASULİS DANIŞMA KURULU

Yrd. Doç. Dr. Aslı Telli Aydemir Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden lisans, Paris VIII St. Denis Üniversitesi'nden Sosyal Antropoloji ve Eleştirel Çalışmalar alanında yüksek lisans, Appalachian State University ve European Graduate School tarafından düzenlenen çift diploma programında Medya ve İletişim alanında doktora derecesi aldı. 2006-2009 yılları arasında Avrupa Birliği VI. Çerçeve programı kapsamında desteklenen 'Civicweb: İnternet, Gençler ve Katılım' başlıklı projede İstanbul Bilgi Üniversitesi'ni temsilen araştırmacı olarak görev yaptı. Trans/polimedyanın toplumsal etkisi, yeni medya okuryazarlığı, direniş kültürleri, sosyal-medya kolaylaştırıcılığında aktivizm pratikleri ve ağ toplumu enformatiği konularında araştırmalarına ve çalışmalarına devam etmekte, 2010 yılından beri İstanbul Şehir Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Kültürel İncelemeler Programı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Ayşe Mehveş Evin Boğaziçi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden lisans derecesi aldı, Bilgi Üniversitesi'nde e-mba programını tamamladı. Gazeteciliğe, 1993 yılında Sabah gazetesinde başladı, çeşitli dergiler ve gazetelerde editör olarak çalıştı. 2002-2004 arasında Aktüel dergisinin yayın yönetmenliğini, 2004-2008 yılları arasında ise Akşam gazetesinin genel yayın koordinatörlüğünü yaptı. 2009 yılından beri Milliyet gazetesinde köşe yazarı olarak çalışmakta; çevre, kadın, sosyal ve siyasal konuların yanı sıra ifade özgürlüğü ve nefret söylemi konularında da yazılar yazmakta, internet gazetesi 'Diken'e katkıda bulunmaktadır.

Prof. Dr. E. Fuat Keyman Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden lisans, Kamu Yönetimi alanında yüksek lisans, Carleton Üniversitesi'nden Siyaset Bilimi alanında doktora derecesi aldı. Demokratikleşme, küreselleşme, uluslararası ilişkiler, sivil toplum ve Türkiye'de devlet-toplum ilişkileri üzerine çalışmaktadır. Birçok kitap ve makale, Radikal gazetesi için köşe yazıları kaleme almıştır. Çok sayıda uluslararası düşünce kuruluşunun ve akademik derginin danışma kurulunda yer almakta, Sabancı Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmakta, İstanbul Politikalar Merkezi'nin direktörlüğünü yürütmektedir.

Erdal Demirdağ Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden lisans, Bilgi Üniversitesi'nden İnsan Hakları Hukuku alanında yüksek lisans derecesi aldı. Bir dönem Uluslararası Af Örgütü Yönetim Kurulu üyesi yaptı. İki dönemdir SPoD (Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği) Yönetim Kurulu üyesidir.

Mahmut Çınar Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın-Yayın Bölümü'nden lisans derecesi aldı. Aynı üniversitede doktora çalışması yapmakta, 2007'den beri, Bahçeşehir Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde gazetecilik, medya sosyolojisi, medya etiği, basın tarihi, ayrımcılık gibi alanlarda ve konularda dersler vermektedir. Avrupa Konseyi'nin Ayrımcılıkla Mücadele Kampanyası'na uzman olarak katkıda bulunmakta; insan hakları, eşitlik, ayrımcılıkla mücadele alanlarında yürütülen ulusal ve uluslararası projelerde danışman ve gönüllü katılımcı olarak çalışmakta; çeşitli yayın organları için siyasi ve kültürel analiz yazıları yazmaktadır. 2014 yılında, kurucusu olduğu Medya Araştırmaları Derneği'nin Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini üstlenmiştir. *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* başlıklı kitabın (Hrant Dink Vakfı Yay., 2014) editörlüğünü yapmıştır.

Murat Çelikkhan Orta Doğu Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü'nden lisans derecesi aldı. Demokrat'ta başladığı gazetecilik hayatına Nokta, Anka Ajans, Sokak, Evrensel, Yeni Gündem, Hürriyet, GazetePazar, Radikal, Birgün, Bianet ve Sabah'ta devam etti. Habercilik ve medya etiği konularında dersler verdi. İdam cezası, işkenceyle mücadele, cezaevleri, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, LGBTİ hakları, mülteci hakları, soykırım ve insanlığa karşı işlenen suçlar alanlarında çalışmalar yaptı. İnsan Hakları Derneği, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Af Örgütü'nün kurucularından, *İki Genç Kız* (yön. Kutluğ Ataman, 2005) ve *Bûka Baranê* (yön. Dilek Gökçin, 2013) filmlerinin yapımcılarından. Kurucuları arasında yer aldığı Hafıza Merkezi'nde, devlet şiddeti, geçmişle yüzleşme, kaybedilenler ve barış alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

Prof. Dr. Mutlu Binark Ankara Üniversitesi Radyo-TV ve Sinoloji bölümlerinden lisans, İletişim Bilimleri alanında yüksek lisans ve Radyo-TV ve Sinema alanında doktora derecesi aldı. İnternette ifade özgürlüğü ve yeni medya okuryazarlığı konusunda çalışmaktadır. Alternatif Bilişim Derneği'nin kurucu üyesi, Nisan 2012'den beri TÜBİTAK SOBAG Danışma Kurulu üyesidir. www.yenimedyas.wordpress.com ve www.dijitaloyunkulturu.wordpress.com bloglarının yazarıdır. Yeni medya okuryazarlığı, yeni medya etik ilkeler ve araştırma veri yönetimi üzerine çalışmalarına devam etmekte, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Nejat Taştan 1986 yılından bu yana insan hakları hareketi içinde aktivist olarak yer aldı. 2002-2007 arasında İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri olarak görev yaptı. 2010 yılından beri ayrımcılığın izlenmesi ve raporlanması alanında çalışmalar yapıyor. İnsan Hakları Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Kadın Adayları Destekleme Derneği ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği üyesidir. *Türkiye’de Irk ve Etnik Kökene Dayalı Ayrımcılığın İzlenmesi* ve *Türkiye’de Engellilere Yönelik Ayrımcılık ve Hak İhlalleri* raporlarının yazarlarındandır. Bağımsız Seçim İzleme Platformu tarafından hazırlanan 2014 yerel seçimleri, cumhurbaşkanı seçimi ve 7 Haziran milletvekili genel seçimi gözlem raporlarına katkı sunmuştur. Halen Eşit Haklar İçin İzleme Derneği’nin koordinatörlüğünü yürütmektedir.

Prof. Dr. Sevda Alankuş Ankara Üniversitesi Siyaset ve İdare Bölümü’nden lisans, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans ve doktora derecesi aldı. İngiltere Leeds Üniversitesi Sosyal Politika ve Sosyoloji Bölümü’nde kültürel etnik kimlikler konusunda doktora sonrası araştırmaları yaptı. 1983 yılında Ege Üniversitesi’nde asistan olarak başladığı akademik hayatını Ankara Üniversitesi’nde sürdürdü; Doğu Akdeniz Üniversitesi ile İzmir Ekonomi Üniversitesi İletişim fakültelerinde öğretim üyesi olarak çalıştı ve çeşitli yöneticilik görevlerinde bulundu. Feminist medya eleştirisi, alternatif medya ve habercilik, barış gazeteciliği, kadın odaklı habercilik gibi konular üzerine çalışmakta; Bianet / Bağımsız İletişim Ağı’nın ve projesinin eğitim danışmanlığını yürütmekte, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Ülkü Doğanay Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nden lisans, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans, Ankara Üniversitesi’nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında doktora derecesi, 2009 yılında siyasal hayat ve kurumlar alanında doçent unvanı aldı. Siyasal iletişim, ayrımcı ve ırkçı söylemler üzerine çalışmaktadır. Yayımlanmış kitapları arasında *Demokratik Usuller Üzerine Yeniden Düşünmek* (İmge Kitabevi Yayınları, 2003) ve *İrkçi Değilim Ama... Yazılı Basında İrkçi-Ayrımcı Söylemler* (Eser Köker’le birlikte; İHOP, 2011) yer almaktadır.

Prof. Dr. Yasemin İncoğlu İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden lisans, Marmara Üniversitesi’nden gazetecilik alanında yüksek lisans ve doktora derecesi aldı. Columbia Üniversitesi (1994), Salzburg Seminerleri (2003) ve Yeni Delhi Üniversitesi Medya Çalışmaları Merkezi’nde (2014) konuk öğretim üyesi olarak görev yaptı. Gazetecilik Geliştirme Derneği’nin kurucu üyesi, Medya Tekzip Merkezi ile SPoD danışma kurulu üyesi, Doğan Yayın İlke-leri Kurulu Danışma Kurulu üyesi, Umut Vakfı ve Uluslararası Şeffaflık Derneği

Yönetim Kurulu üyesidir. Sosyal Değişim Derneği'nin Nisan 2010'da tamamlanan *Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek* adlı kitap projesinde danışma kurulu üyesi olarak yer almıştır. Onu aşkın kitap, çok sayıda uluslararası ve ulusal makale kalem almıştır. 2004 yılından beri Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde çalışmakta, birçok proje yürütmektedir.

Doç. Dr. Zeynep Özarslan Marmara Üniversitesi'nden İletişim Bilimleri alanında doktora derecesi aldı. 1998'den itibaren çeşitli devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yaptı. *Söylem ve İdeoloji* (Su Yay., 2003); *Karl Marx - İntihar Üzerine* (Yeni Hayat Kütüphanesi, 2006); *Panoptikon: Gözün İktidarı* (Su Yay., 2008); *Sinema Kuramları I* ve *Sinema Kuramları II* (Su Yay., 2013) adlı kitapların editörlüğünü yapmıştır. Sinema, iletişim sosyolojisi, söylem çalışmaları ve yeni medya alanlarında çalışmakta; özellikle yeni medya ortamlarının gelişmesiyle daha da yaygınlaşan nefret söylemine karşı mücadele etmek amacıyla çeşitli STK'larla işbirliği yapmakta ve bu konuda bilimsel yayınlar yapmaktadır. Alternatif Bilişim Derneği üyesidir. Halen Nişantaşı Üniversitesi Yeni Medya Bölümü'nde çalışmakta; sinema ve iletişim disiplinlerinde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde dersler vermekte ve tezler yönetmektedir.

ASULİS ÖN HAZIRLIK SÜRECİ UZMAN RAPORTÖRÜ

Tirşe Erbaysal Filibeli Yeditepe Üniversitesi Fransızca Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden lisans, Galatasaray Üniversitesi Medya ve İletişim Çalışmaları'ndan 'Photojournalism During War and Conflict: Reflections of Press Photographers about Agencies, Contests and Journalism Ethics' [Savaş ve Çatışma Dönemlerinde Foto Muhabirliği: Basın Fotoğrafçılarının Ajanslar, Yarışmalar ve Gazetecilik Etiği Üzerine Düşünceleri] başlıklı teziyle yüksek lisans derecesi aldı. Aynı üniversitede Medya ve İletişim Çalışmaları Doktora Programı'nda barış gazeteciliği konulu doktora tezini yazmakta; nefret söylemi, barış söylemi, barış gazeteciliği, gazetecilerin yeni medya okuryazarlığı, yeni toplumsal hareketler, basın fotoğrafçılığı gibi konularda akademik araştırmalarına ve çalışmalarına devam etmektedir.

Ek 3

NEFRET SÖYLEMİ ÜZERİNE ÇALIŞAN KURUMLAR

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN: PINAR TERZİ

Accuracy in Media [Medyada Doğruluk], haber muhabirliğinde doğruluk, adalet ve dengeyi teşvik etme misyonuyla, vatandaşlar için medya takipçiliği yapan bir kuruluştur. Medyada siyasi güdümlü tarafgirlik durumlarını ifşa etmekte, tüketicilere haber kaynakları hakkında kritik düşünmeyi öğretmekte ve anaakım medyanın, yaptığı yanlış haberlerden sorumlu tutulmasını sağlamak için çalışmaktadır.

ABD <http://www.aim.org>

African Centre for Media Excellence [Afrika Medya Gelişimi Merkezi], medyayı kamusal olaylar hakkında bilgi sağlamak için daha verimli bir platform, resmî iktidarı denetlemek için bir araç ve canlı bir kamusal tartışma forumu haline getirmek amacıyla çalışan bir kuruluştur.

UGANDA <http://acme-ug.org>

African Media Initiative [Afrika Medya İnisiyatifi], demokratik yönetim, toplumsal kalkınma ve iktisadi gelişmeyi teşvik etmek amacıyla, kıtanın tamamında özel ve bağımsız medya sektörünü güçlendirmek için çalışmaktadır. Amacı, Afrika’da, hem demokratik yönetimin, hem de ekonomik ve insani gelişimin gerekli ve çok önemli bir bileşeni olan çoğulcu medyanın gelişimini desteklemektir.

KENYA <http://africanmediainitiative.org>

Against Violent Extremism Network [Şiddet İçeren Aşırılıkçılık Karşıtı Ağ], geçmişte aşırılıkçı hareketlerde yer almış kişiler, şiddet mağduru olmuş kişiler ile kamu sektörü ve özel sektörden, konuyla ilgilenen kişilerin, şiddet içeren her türlü aşırılıkçılığa karşı bir arada çalıştığı, küresel bir ağıdır.

İRLANDA <http://www.againstviolentextremism.org>

Albanian Media Institute [Arnavutluk Medya Enstitüsü], 1995 yılının sonunda kurulmuştur. Arnavutluk’ta sivil toplumun en önemli aktörlerinden ve Balkanlar’daki en önemli gazetecilik eğitim kurumlarından biridir.

ARNAVUTLUK <http://www.institutemedia.org>

ANDI - Communication and Rights [ANDI - İletişim ve Haklar], medya alanında, gelişime dönük yenilikçi inisiyatifleri koordine eden, tarafsız bir sivil toplum kuruluşudur. Amacı, tüm medya platformları ve kamusal iletişim alanında gazetecilik, bilgi yayma, eğlence ve reklam faaliyetleri aracılığıyla, çocukların ve gençlerin haklarının, insan haklarının, toplumsal katılımın, katılımcı demokrasinin teşvik edilmesi kültürüne katkıda bulunmaktır.

BREZİLYA <http://www.andi.org.br>

Anti Militarist Medya Girişimi, Medya ve Militarizm Atölyesi aracılığıyla, militarist söylemi konu eden görsel ve metinleri ortaya çıkarmakta, inceleyip arşivlemede ve analiz etmektedir.

TÜRKİYE <http://anti-militarizm.blogspot.com.tr>

Anti-Defamation League [İftira ve Karalama ile Mücadele Birliği], 1913'te Yahudi halkına yönelik karalamaları durdurmak ve herkesin adil ve eşit muamele görmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Ülkenin en önemli vatandaşlık hakları / insan ilişkileri kuruluşu olarak, antisemitizm ve her tür bağnazlıkla mücadele etmekte, herkesin demokratik ideallerini savunmakta ve vatandaşlık haklarını korumaktadır.

İSRAİL <http://www.adl.org>

ANTIGONE, ırkçılık ve ayrımcılık karşıtlığı, insan hakları, sosyal ekoloji, barış, ve ihtilafların şiddetsiz bir şekilde çözümüne ilişkin etkinlikler geliştirmektedir. Dayanışma ve aktif katılıma dayalı etkinlikleriyle, toplumun ayrımcılık, insan hakları, ekoloji, şiddet ve kültürlerarasılık konularındaki hassasiyetini ve farkındalığını artırmayı hedeflemektedir.

YUNANİSTAN <http://www.antigone.gr/en>

Arab Working Group for Media Monitoring [Arap Medya Takip Çalışma Grubu] üye ülkelerde medyanın durumuyla ilgili güvenilir ve nitelikli belgeleme çalışmaları yaparak, düşünce ve ifade özgürlüğünü savunarak ve birleşik bölgesel medya savunma kampanyalarını teşvik ederek meslekî standartların ve medya politikası reformlarının ulusal ve bölgesel düzeylerde gelişmesi için çalışmalar yapmaktadır.

TUNUS <http://awgmm.org/en>

Art Science Research Laboratory [Sanat Bilim Araştırma Laboratuvarı], ‘Stinky Journalism’ olarak da tanınan tarafsız gazetecilik etiği programı iMediaEthics ile, medyanın, yayımdan önce bilimsel yöntemler kullanmasını ve uzmanlarla çalışmasını desteklemektedir. Bu programda çalışan gazeteciler, öğrenci stajyerler ve yazarlar, medya etiğine dair haberler ve derinlemesine incelemelere dayanan araştırma raporları yayımlamaktadır.

ABD <http://www.imediaethics.org>

ARTICLE 19 [19. Madde], dünyanın her yerinde, insanların kendilerini özgürce ifade edebilmeleri, bilgiye ulaşabilmeleri ve basın özgürlüğünden yararlanabilmeleri için çalışmaktadır.

İNGİLTERE <http://www.article19.org>

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Medya Özgürlüğü Temsilciliği, medyada kasıtlı ve şiddet içeren nefret söylemine karşı, farkındalık artırma projeleri, eğitim çalışmaları, ve medya kuruluşları, editörler ve gazetecilerle düzenli olarak yaptığı toplantılar aracılığıyla mücadele etmektedir.

AVUSTURYA <http://www.osce.org/fom/106289>

BBC Monitoring [BBC İzleme Servisi], dünyanın her yerinde serbestçe ulaşılabilen medya kaynaklarından haber ve bilgi toplamaktadır. Televizyon, radyo, basın, internet ve haber ajanslarını sürekli olarak takip etmekte ve BBC’nin yanı sıra, aralarında medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, Birleşik Krallık ve diğer ülkelerin hükümetlerinin de yer aldığı müşterilerine veri sağlamaktadır.

İNGİLTERE <http://www.bbc.co.uk/monitoring>

Berkman Center for Internet and Society [Berkman İnternet ve Toplum Merkezi], siberuzayı araştırmak ve anlamak, bu alanın gelişimini, dinamiklerini, normlarını ve standartlarını incelemek, bu alanda kanunlar ve yaptırımların gerekli olup olmadığını değerlendirmek amacıyla çalışmalar yapan bir kuruluştur. Uzmanlar, eğitimciler, uygulayıcılar ve elçilerden oluşan bir ağ olarak türünün ilk örneği olan ‘Viral Peace’ [Viral Barış] adlı projesi, gençlere yönelik çevrimiçi nefret söylemine karşı mücadelenin güçlenmesine, tanıtılmasına ve bu konuda işbirliği yapılmasına olanak sağlayacaktır.

ABD <https://cyber.law.harvard.edu>

Bianet - Bağımsız İletişim Ağı [IPS İletişim Vakfı], iletişim ve kalkınma alanındaki projeleri gerçekleştirmek ve desteklemek amacıyla, 1993 yılında kuruldu. Etkinliklerini, yerel ve uluslararası kaynaklardan sağlanan hibe ve bağışlarla gerçekleştirdiği projeler üzerinden sürdürüyor.

TÜRKİYE <http://bianet.org/bianet>

Budapest Centre for the International Prevention of Genocide and Mass Atrocities [Budapeşte Uluslararası Soykırım ve Toplu Katliamları Önleme Merkezi], başta soykırım ve diğer kitlesel suçların önlenmesi olmak üzere, insan haklarının uluslararası düzeyde korunması için çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

MACARİSTAN <http://www.genocideprevention.eu>

Center for Global Peace Journalism at Park University [Park Üniversitesi Küresel Barış Gazeteciliği Merkezi], ABD’de ve başka ülkelerde düzenlediği seminerler ve kurslar, internet sitesi ve dergisi aracılığıyla ve benzer görüşleri savunan kuruluşlar ve bireylerle işbirliği yaparak, çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesini, barışı ve barış gazeteciliğini desteklemektedir.

ABD <http://www.park.edu/center-for-peace-journalism>

Center for Independent Journalism [Bağımsız Gazetecilik Merkezi], gazeteciler ve medya kuruluşlarına kurslar ve özel eğitimler veren, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Kurslar, seminerler, münazaralar, yuvarlak masa toplantıları düzenlemekte ve medyaya dair sorunlarda profesyonel yardım sunmaktadır.

ROMANYA <http://www.ijf-cij.org/bucharest.html>

Center for International Media Assistance [Uluslararası Medya Yardımı Merkezi], sürdürülebilir demokrasilerin kurulup gelişmesine dair bilgi sağlamakta, ağlar kurmakta, araştırmalar yapmakta ve medyanın bu alandaki rolüne dikkat çekmektedir.

ABD <http://cima.ned.org>

Center for International Media Ethics [Uluslararası Medya Etiği Merkezi], dünyanın her yerinden medya uzmanlarıyla oluşturduğu ağ sayesinde meslek etiği alanında eğitimler ve tartışmalar düzenlemekte, uzman hizmeti sunmaktadır. Medya profesyonellerinin, toplumun şekillendirilmesinde sorumluluk alması gerektiğini vurgulamaktadır.

İNGİLTERE <http://www.cimethics.org/home>

Center for Media Freedom and Responsibility [Medya Özgürlüğü ve Sorumluluğu Merkezi], 1989 yılında kurulmuş, basın ve medyanın demokratik toplumun temel direği olarak güçlendirilmesi görevine toplumun farklı kesimlerini dahil eden bir kuruluştur. Programlarıyla basın özgürlüğünü savunmakta, sorumlu gazeteciliği desteklemekte ve gazetecilikte mükemmelleşmeyi teşvik etmektedir.

FİLİPİNLER <http://www.cmfr-phil.org/about/programs>

Central Asian and Southern Caucasian Freedom of Expression Network [Orta Asya ve Güney Kafkasya Söz Özgürlüğü Ağı], 2003 yılında Bakü’de, Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkelerinden gazetecilik örgütlerinin temsilcileri tarafından, bölgede basın ve ifade özgürlüğünü savunmak ve desteklemek amacıyla kurulmuştur.

AZERBAYCAN <http://www.cascfen.net>

Cinsomedia, medyadaki cinsiyetçiliği teşhir etmek ve okurlarını bu çabaya dahil etmek amacıyla kurulmuş, cinsiyetçilik karşıtı bir mücadele platformudur. Cinsiyetçiliğe karşı çıkan kadınlar ve erkeklerden oluşan bir ekip tarafından çıkarılmaktadır.

TÜRKİYE <http://www.cinsomedia.org>

Citizen, Democracy and Accountability [Vatandaş, Demokrasi ve Hesap Verebilirlik], yirmi yıldan fazla pratik deneyimi olan, sivil bir insan hakları kuruluştur. Adalet, insan onuru ve ayrımcılık değerlerini savunur. Amacı, sorumluluğu, yasal farkındalığı ve ortaklar arası diyalogu güçlendirmektir.

SLOVAKYA <http://www.oad.sk/en>

Club for Youth Empowerment 018 [Gençliğin Güçlendirilmesi Kulübü 018], gençleri toplum yaşamına etkin biçimde katılmaya teşvik eden programlar geliştirip hayata geçirmek, onlara sorunlarını çözmeleri ve ihtiyaçlarını karşılamaları için destek olmak, gençliğin ve toplum yaşamının bütünün gelişimine ve niteliğine katkı sağlayarak gençleri güçlendirmek için çalışan bir kuruluştur.

SIRBİSTAN <http://kom018.org.rs>

Collectif Contre L’Islamophobie en France [Fransa’da İslamofobiye Karşı Kolektif], 2003’te, ülkede yükselen İslamofobiye karşı kurulmuştur. Müslüman olan veya Müslüman olduğu varsayılan kişilere yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı mücadele etmekte ve her yıl, İslamofobiye dair bir rapor yayımlamaktadır.

FRANSA <http://www.islamophobie.net>

Committee to Protect Freedom of Expression [İfade Özgürlüğünü Koruma Komitesi], temel işlevleri Ermenistan’da bağımsız medyanın geliştirilmesi, ifade özgürlüğüne ve gazetecilerin haklarına yönelik ihlallerin takip edilmesi ve bu ihlallerle karşılık verilmesi olan bir kuruluştur. İzleme çalışmalarının sonuçlarını derleyip Ermenistan’da ifade özgürlüğünün durumu üzerine yıllık raporlar olarak yayımlamaktadır. Ülkedeki kitlesel medyada nefret söylemini de takip etmektedir.

ERMENİSTAN <http://khosq.am/en>

Crossroads Antiracism Organizing and Training [İrkçilik Karşıtı Örgütlenme ve Eğitim], kurumsal dönüşüm ekiplerine eğitim vererek, sistemli ırkçılığı yıkmayı, kurumlarda ve topluluklarda çokkültürlü çeşitliliği kurmayı amaçlamaktadır.

ABD <http://crossroadsantiracism.org>

Diversity Watch [Kültürel Çeşitliliği İzleme], Kanada’daki azınlık grupları ile medya arasındaki, genellikle sorunlu olan ilişkiyi geliştirmek amacıyla, belirli azınlık gruplarının medyadaki temsilini analiz etmekte ve kültürel çeşitlilikle ilgilenen gazetecilere ve diğer kişilere çeşitli araçlar sağlamaktadır.

KANADA <http://www.diversitywatch.ryerson.ca>

erktolia, Türkiye gündemindeki cinsiyetçi söylem ve içeriklerle mücadele eden, proaktif bir gönüllülük platformudur. Cinsiyet eşitliği için, cinsiyetçi dili ve cinsiyetçi düşüncüyü yok etmeyi amaçlamakta, internet sitesinde cinsiyetçi ifadeleri, reklamları ve eylemleri ifşa etmektedir.

TÜRKİYE <http://erktolia.org>

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD), 2010’da kurulmuştur. İnsan hak ve özgürlüklerinin herkese eşit fırsatlarla sağlanmasını hedeflemektedir. Ayrımcılığın önlenmesi, insan hakları ve farklılıklara saygının geliştirilmesi ve demokratik bir toplumun yaratılması için izleme ve raporlama çalışmaları yapmaktadır.

TÜRKİYE <http://www.esithaklar.org>

Ethical Journalism Network [Etik Gazetecilik Ağı], bilgi ve iletişim alanının tüm platformlarında çalışan medya profesyonelleri ve gazeteciliğe destek veren kuruluşlardan oluşan, küresel bir koalisyondur. Ana hedefi, gazetecilik ‘zanaatını’ güçlendirmek ve halkın medyaya güvenmesini sağlamaktır.

İNGİLTERE (merkez) <http://ethicaljournalismnetwork.org/en>

EUI Centre for Media Pluralism and Media Freedom [Avrupa Üniversite Enstitüsü Medyada Çoğulculuk ve Medya Özgürlüğü Merkezi], medyada özgürlüğün ve çoğulculuğun önemine dair farkındalığı artırmak, korunmasına ve desteklenmesine katkı sunmak, akademisyenler, siyasete yön verenler, yöneticiler, pazar payı sahipleri, gazeteciler, konuyla doğrudan ilişkili olan ve kamusal müzakerelerde yer alan bütün profesyoneller arasında yeni fikirler geliştirmek için çalışmaktadır.
 İTALYA <http://cmpf.eui.eu/Home.aspx>

European Initiative for Media Pluralism [Medyada Çoğulculuk için Avrupa İnisiyatifi], medyada çoğulculuğa dair Avrupa Birliği yönergesinin uygulanmasını talep etmek üzere bir 'Avrupa Vatandaşları İnisiyatifi' oluşturmak için Avrupa'nın her yerinden medya kuruluşları ve meslek örgütlerini bir araya getiren bir platformdur.
<http://www.mediainitiative.eu>

European Journalism Centre [Avrupa Gazetecilik Merkezi], gazeteciler ve medya profesyonellerinin daha fazla eğitim almasını sağlayarak gazetecilikte en yüksek standartların tutturulması için çalışan, bağımsız, uluslararası bir vakıftır.
 HOLLANDA <http://ejc.net>

European Network Against Racism [Avrupa Irkçılıkla Mücadele Ağı], ırk eşitliğini savunan ve Avrupa'da sivil toplumdaki ırkçılık karşıtı aktörler arasında işbirliğini kolaylaştıran bir yapıdır. Avrupa'nın tamamını kapsayan, ırkçılık karşıtı tek ağıdır.
 BELÇİKA <http://enar-eu.org>

European Newspaper Publishers' Association [Avrupa Gazete Yayımcıları Birliği], okuyuculara yazılı ve dijital medyada güvenilir haberlere yeni erişim yolları sağlamak için yatırım yapan ve yeni iş modelleri geliştiren üyeleri ve yayımcıları adına çalışmaktadır. Bu önemli geçiş sürecinde, Avrupa'da bağımsız haberciliğe başarılı ve sürdürülebilir bir gelecek sağlamak için yayımcılara destek vermektedir.
 BELÇİKA http://www.enpa.be/en/home_1.aspx

European Roma Rights Centre [Avrupa Roman Hakları Merkezi], stratejik hukuki işlemler, araştırma ve politika geliştirme, savunuculuk ve insan hakları eğitimi aracılığıyla, Roman halkına yönelik ırkçılık ve Romanların insan haklarının ihlal edilmesiyle mücadele eden, kâr amacı gütmeyen, uluslararası bir hukuk kuruluşudur.
 MACARİSTAN <http://www.errc.org>

European Wergeland Centre [Avrupa Wergeland Merkezi], eğitim profesyonelleri, araştırmacılar, sivil toplum, politika üretkenler, ebeveynler ve öğrenciler için bir kaynak merkezidir. Merkez, 'No Hate Speech' [Nefret Söylemine Hayır] kampanyasının bir parçası olarak atölyeler ve eğitimler düzenlemektedir.

NORVEÇ <http://theewc.org>

Fairness and Accuracy in Reporting [Medyada Adalet ve Doğruluk], medyaya tarafsızlık ve sansür konusunda belgelere dayalı eleştiriler yöneltten bir medya takibi grubudur. Basında kültürel çeşitliliği savunmakta ve kamu yararını, azınlık ve muhalif bakış açılarını marjinalleştiren medya uygulamalarını incelemektedir.

ABD <http://fair.org>

Finnish Newspapers Association [Finlandiya Gazeteler Birliği], çok kanallı yazılı basının toplumsal önemini ve hayatiyetini, reklamverenlerin ve okuyucuların yanı sıra, toplumun günlük yaşamında temel rol oynayan bir araç olarak konumunu güçlendirmek amacıyla çalışmaktadır.

FINLANDIYA http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtien_liitto/in_english

Forum of European Roma Young People [Avrupa Genç Romanlar Forumu], Roman gençlerin kişisel ve örgütsel kapasitelerini artırmalarına destek olarak, Roman kimliğini tanıtarak, Roman gençlerin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası seviyede katılımının artmasını savunarak, ayrımcılık ve Çingene karşıtlığıyla mücadele ederek ve Roman toplulukları içinde kültürel çeşitlilikten kaynaklanan sorunların üzerine giderek, onları güçlendirmek için çalışmaktadır.

FRANSA <http://www.feryp.org>

Free Press Unlimited [Sınırsız Özgür Basın], savaş ve çatışma alanlarında çalışan yerel gazetecilerin, takipçileri için güvenilir haberler hazırlayabilmeleri ve onlara, hayatta kalıp geleceklerini şekillendirmek için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlayabilmeleri için yardımcı olmaktadır.

HOLLANDA <https://www.freepressunlimited.org/en>

Galatasaray Üniversitesi Medya Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, kitle iletişimi alanındaki uluslararası gelişme ve çalışmaları takip ederek, eğitim, araştırma, arşivleme çalışmaları ve uygulamalı çalışmalar yapmaktadır.

TÜRKİYE <http://mediar.gsu.edu.tr>

Gender Mediator [Toplumsal Cinsiyet Arabuluculuğu], toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklemekte ve medyanın bu konudaki arabulucu rolünün geliştirilmesi için çalışmaktadır. Bu amaçla, MDF'in Media Development Foundation [Medya Gelişimi Vakfı] adlı kuruluşun faaliyetlerini yansıtan bir internet portalı olan 'Gender-mediatori'yi kurmuştur.

GÜRCİSTAN <http://gendermediator.org.ge>

Gender Project for Bulgaria [Bulgaristan Toplumsal Cinsiyet Projesi], kadınların ve erkeklerin, toplumun tüm kaynaklarına erişebilmesini sağlayarak, özel ve sosyal hayatlarının her alanında kendilerini ifade etmeleri için eşit fırsatlar yaratmak ve bunu güvence altına almak için çalışmaktadır.

BULGARİSTAN <http://www.gender-bg.org>

Global Forum for Media Development [Küresel Medya Gelişimi Forumu] bağımsız, çoğulcu ve sürdürülebilir medyanın sosyal ve ekonomik gelişim açısından taşıdığı öneme dikkat çeken, medya destek gruplarından oluşan, uluslararası bir ağıdır.

BELÇİKA <http://gfmd.info>

Hate Speech in the Media [Medyada Nefret Söylemi] projesi, radyodaki ticari sohbet programlarında yer bulan nefret söylemine ilişkin bir pilot çalışmadır. Amacı, nefret söyleminin nicel değerlendirmesi için bir araştırma yöntemi geliştirmektir.

ABD <http://www.chicano.ucla.edu/research/hate-speech-media>

Hatebase, Sentinel Project for Genocide Prevention [Soykırımı Önlemek için Gözcülük Projesi] kapsamında yer alan bir projedir. Resmî kurumlar, sivil toplum kuruluşları, araştırma kuruluşları ile diğer kişiler ve grupların, nefret söylemini, bölgesel şiddet olaylarının habercisi olarak değerlendirmelerine yardımcı olmak için kurulmuştur.

KANADA <http://www.hatebase.org>

Hatefree Culture [Nefretten Arındırılmış Kültür], gençliğe odaklanan ve toplumda ki hoşgörüsüzlük ve ırkçılıkla mücadele etmeyi amaçlayan bir inisiyatiftir.

ÇEK CUMHURİYETİ <http://hatefree.cz>

Human Rights Education Network [İnsan Hakları Eğitimi Gençlik Ağı], karşılıklı anlayış, barış, dostluk, insan onuru ve insan haklarına saygı, şiddet ve ayrımcılık karşıtlığını desteklemek için gençlerle birlikte insan hakları eğitiminin geliştirilmesine katkıda bulunmayı; insan hakları ihlallerine karşı farkındalığı artırma çalışmaları yapma, kampanyalar düzenleme, önlemler alma, resmî ve gayriresmî ortamlarda eğitim verme gibi yöntemlerle mücadele etmeyi amaçlamaktadır.

ITALYA <http://hreyrn.org>

ILGA-Europe [Avrupa Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Birliği], 45 Avrupa ülkesinden 400'den fazla kuruluşu bir araya getiren bir çatı örgütüdür. Gerçek veya algılanan cinsel yönelimi, cinsel kimliği, cinsel ifadesi ve interseks statüsü ne olursa olsun herkesin onurunun, özgürlüğünün ve insan haklarının korunması ve güvence altına alınması için çalışmakta; Avrupa'da, özellikle iltica, nefret suçları, nefret söylemi, örgütlenme ve ifade özgürlüğü, sağlık, toplumsal cinsiyetin hukuken tanınması gibi bağlamlarda LGBTİ'lerin insan haklarını ve eşitliğini savunmaktadır.

BELÇİKA

http://www.ilga-europe.org/home/issues/hate_crime_hate_speech/report

Independent Journalism Center [Bağımsız Gazetecilik Merkezi], profesyonel gazeteciliği desteklemekte ve nitelikli, bağımsız ve tarafsız bir medyanın güçlenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. SEENPM [Medyanın Profesyonelleşmesi için Güneydoğu Avrupa Ağı] üyesidir.

MOLDOVA <http://www.ijc.md/eng>

Institute for War and Peace Reporting [Savaş ve Barış Muhabirliği Enstitüsü, dünya çapında, çatışma, kriz ve geçiş dönemleri içinde bulunan yerel muhabirlerle, vatandaş gazetecilere ve sivil toplum aktivistlerine destek vermektedir. Medya ve sivil toplumun sesini duyurma yetisini güçlendirerek barışa ve iyi yöneti(şi)me katkıda bulunmaktadır. Bu amaçla, profesyonel ve vatandaş gazetecilere eğitim, danışmanlık hizmeti ve platformlar sunmak; medya ve sivil grupların kurumsal kapasitesini geliştirmek; bağımsız ve resmî ortaklarla işbirliği yaparak ifade özgürlüğü, canlı kamusal tartışma ve vatandaş katılımının önündeki engelleri kaldırmak için çalışmaktadır.

İNGİLTERE, HOLLANDA, ABD <https://iwpr.net>

International Association of Women in Radio and Television [Uluslararası Radyo ve Televizyonda Kadınlar Birliği], elektronik ve birleşik medya alanında çalışan kadınlar tarafından, kadınların görüşlerinin ve değer yargılarının programların ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi ve medyadaki etkisinin geliştirilmesi ne yönelik inisiyatifleri güçlendirmek için çalışmalar yapmaktadır.

KENYA <http://www.iawrt.org/about>

International Center for Journalists [Uluslararası Gazeteciler Merkezi], habercilik devriminin ön saflarında yer almakta, programlarıyla gazetecileri güçlendirmekte, yeni teknolojiler ve en iyi yöntemlerle vatandaş katılımını sağlamaktadır. Muhabir ve medya girişimcilerinden oluşan ağı, habercilik alanını dönüştürmektedir.

ABD <http://www.icjf.org>

International Federation of Journalists [Uluslararası Gazeteciler Federasyonu], güçlü, özgür ve bağımsız sendikalar aracılığıyla basın özgürlüğü ve sosyal adaleti savunmak için uluslararası hareketleri desteklemektedir.

BELÇİKA <http://www.ifj.org>

International Lesbian Gay, Bisexual, Transgender, Queer, Youth and Student Organisation [Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender ve Queer Gençlik ve Öğrenci Organizasyonu], Avrupa'da 90'dan fazla üyesiyle gençlerin güçlendirilmesini ve liderliğini desteklemekte, üye kuruluşlar ve LGBTQ genç ve öğrenci hakları savunucularının kapasitesini artırmak için çalışmaktadır.

BELÇİKA <http://www.iglyo.com>

International Media Support [Uluslararası Medya Desteği], dört kıtada, basın özgürlüğünün desteklenmesine, profesyonel gazeteciliğin gelişmesine ve medyanın zor koşullar altında çalışabilmesini sağlamaya yardımcı olmaktadır.

DANİMARKA <http://www.mediasupport.org>

International Movement Against All Forms of Discrimination and Racism [Uluslararası Ayrımcılık ve Irkçılıkla Mücadele Hareketi], ayrımcılığı ve ırkçılığı ortadan kaldırmak, ayrımcılığa uğramış azınlıklar arasında uluslararası düzeyde birliktelik oluşturmak ve uluslararası insan hakları sistemini geliştirmeye dönük çeşitli çalışmalar yapan, kâr amacı gütmeyen, sivil bir insan hakları kuruluşudur.

JAPONYA <http://imadr.org>

International Network for Hate Studies [Uluslararası Nefret Çalışmaları Ağı], bireylerin ve grupların, nefrete ve nefret suçlarına ilişkin olarak, hem akademik hem de herkesin erişebileceği çalışmalar yapmasına olanak sağlayacak, ulaşılabilir bir forum sunmayı amaçlamaktadır.

http://www.internationalhatestudies.com

International Press Institute [Uluslararası Basın Enstitüsü], editörler, medya yöneticileri ve önde gelen gazetecilerin yer aldığı, küresel bir ağıdır. Basın özgürlüğünün iletmesi ve savunulması, düşünce ve ifade özgürlüğünün korunması, haber ve bilginin serbest akışının desteklenmesi ve gazetecilik uygulamalarının geliştirilmesi için çalışmaktadır.

AVUSTURYA *http://www.freemedia.at*

International Women's Media Foundation [Uluslararası Kadın Medya Vakfı], dünya çapında haber yayın organlarının kadınların seslerini erkeklerle eşit şekilde barındırmadığını ve gerçekten özgür ve temsil edici olmadığını savunmaktadır. Baskı ve tehditlerin üstesinden gelerek küresel sorunları dile getiren kadın gazetecilerin cesaretini öne çıkarmaktadır. Programları, kadın gazetecileri, haber sektöründe lider olabilmeleri için gerekli eğitim, destek ve ağlarla güçlendirmektedir.

ABD *http://www.iwmf.org*

Internet Centre Antiracism Europe [Avrupa Irkçılık Karşıtlığı İnternet Merkezi], evrensel insan hakları standartlarının ve özellikle ayrımcılık karşıtı ilkelerin geliştirilmesi için çalışan kişilerin kullanabileceği ve destek alabileceği, sanal bir ağıdır.

http://icare.to

Internews, dünyanın her yerinde yerel medyayı güçlendirerek, insanlara ihtiyaç duydukları haberleri ve bilgileri vermek, iletişim kurma imkânı ve seslerini duyurmalarını sağlayacak araçlar sunmak için çalışan, kâr amacı gütmeyen, uluslararası bir kuruluştur.

https://internews.org

Investigative Journalism Center [Araştırmacı Gazetecilik Merkezi], Hırvatistan ve diğer Güneydoğu Avrupa ülkelerinde araştırmacı haberciliğin gelişmesini desteklemektedir. SEENPM üyesidir.

HIRVATİSTAN *http://cin-ijc.com/projects*

Islamophobia Watch [İslamofobi İzleme], medyayı takip ederek, Müslümanlara ilişkin korkulara ve yükselen nefrete neden olmasını önlemeyi amaçlayan bir projedir.
ABD <http://www.islamophobiatoday.com/category/islamophobia-watch-com>

Kaos GL Derneği, yaygın medyanın homofobik ve transfobik dilini deşifre etmek ve değiştirmek için izleme faaliyetleri yürütmekte ve yıllık raporlar yayımlamaktadır.
TÜRKİYE <http://www.kaosgldernegi.org/anasayfa.php>

Kosovo Media Institute [Kosova Medya Enstitüsü], Kosova'daki medya sektörü için bir eğitim ve yasal savunuculuk merkezi olarak tasarlanmış, medya kuruluşlarının isteği üzerine onların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluştur. SEENPM üyesidir.
KOSOVA <http://imk-ks.org>

Lebanese Media Monitor [Lübnan Medya Takip], Lübnan'daki medya içeriğini takip eden bir araştırma enstitüsüdür. Basılı ve çevrimiçi medya bültenlerinin yanı sıra, en çok izlenen televizyonlarının haber bültenlerini takip etmektedir.
LÜBNAN <http://lebmediamonitor.org>

Libero, kişilerin, uluslararası insan hakları kurumlarına bireysel şikâyetlerde bulunmalarına yardımcı olan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluştur.
FRANSA <http://www.ngolibero.com>

Ligue Internationale Contre le Racisme et l'Antisémitisme [Uluslararası İrkçılık ve Antisemitizm Karşısı Birlik], 1927'de, Fransa'da ve dünyada ırkçılığa ve antisemitizme karşı mücadele etmek için kurulmuştur. Her türlü ayrımcılığa karşı sürekli olarak tetikte olmayı amaçlamakta, gündelik ırkçılığa ve yabancı düşmanlığının sıradanlaşmasına karşı mücadele etmekte, çoğunlukla haklarını bilmeyen kurbanlara yardımcı olmakta, medyayı her türlü ırkçı söyleme karşı dikkatle izlemektedir.
FRANSA <http://www.licra.org>

Macedonian Institute for Media [Makedonya Medya Enstitüsü], gazeteciliğin profesyonel standartlarının uygulanması ve Makedonya'nın medya sisteminde profesyonelleşmenin artması için yoğun şekilde yardım sağlayarak, ülkenin demokratikleşme sürecine aktif olarak katılmak için çalışmaktadır.
MAKEDONYA <http://www.mim.org.mk/index.php?lang=en>

Maharat Foundation [Maharat Vakfı], daha özgür gazetecilik yapabilmek ve çok daha demokratik bir toplum inşa edebilmek için ifade özgürlüğünü savunmak ve desteklemek amacıyla bir araya gelmiş Lübnanlı gazetecilerden oluşmaktadır. Medyanın performansını değerlendirmek, verdiği mesajları ve dili derinlemesine analiz etmek üzere medya takip çalışmaları yapmaktadır.

LÜBNAN <http://maharatfoundation.org>

Media Action Network for Asian Americans [Asyalı Amerikalılar için Medya Hareket Ağı], Asyalı Amerikalıların medyada dengeli, hassas ve pozitif bir biçimde temsil edilmesi için, tamamen gönüllülük esasıyla çalışan bir medya takip kuruluşudur. Televizyon ve sinema endüstrilerini, projelerine daha fazla sayıda Asyalı Amerikalıyı dahil etmeye teşvik etmekte, Hollywood'u Asya ve Pasifik Asıllı Amerikalıları mağdur eden kalıplaşmış yargılar hakkında eğitmektedir.

ABD <http://manaa.org>

Media Centre [Medya Merkezi], Caglavica köyünde yer alan bir sivil toplum kuruluşudur. Kosova'da demokrasinin gelişiminin yanı sıra sosyal ve iktisadi ilişkilerin uyumlu hale getirilmesi ve geliştirilmesi için medya alanında kapsamlı hizmet vermektedir. SEENPM üyesidir.

KOSOVA <http://www.medijacentar.info>

Media Development Center [Medya Geliştirme Merkezi], Bulgaristan'da, iyi gazetecilik uygulamalarını teşvik ederek, meslek etiğini vurgulayarak, devlet yönetimi, medya ve sivil toplum arasında diyalogu kurumsallaştırarak bağımsız medyayı desteklemeyi; bu alanda Güneydoğu Avrupa'da ağlar kurulmasını ve sınır ötesi işbirliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. SEENPM üyesidir.

BULGARİSTAN <http://www.mediacycenterbg.org/en>

Media Development Foundation [Medya Gelişim Vakfı], açık ve kucaklayıcı bir toplum anlayışını desteklemeyi; azınlıkların tam entegrasyonuna yardımcı olmayı; cinsiyet eşitliği, kültürel çeşitlilik ve çoğulculuğu teşvik etmeyi; insan haklarını ve konuşma ve ifade özgürlüğünü korumayı; özgür medya ortamını güvence altına almayı; medyanın profesyonel ve kurumsal gelişimine katkıda bulunmayı; medyada hesap sorulabilirlik ve öz düzenleme mekanizmaları kurulmasına yardımcı olmayı; medya okuryazarlığı, etkin vatandaşlık ve gençlik aktivizmini desteklemektedir.

GÜRCİSTAN <http://www.mdfgeorgia.ge/eng/home>

Media Diversity Institute [Medyada Kültürel Çeşitlilik Enstitüsü], kültürel çeşitliliğin medyada sorumlu bir şekilde temsil edilmesini teşvik etmek ve kolaylaştırmak için uluslararası düzeyde çalışmaktadır. Medyanın, kasıtlı veya kasıtsız olarak toplumsal gerilimler, tartışmalar ve şiddetli çatışmalara yol açabilecek önyargılar, hoşgörüsüzlük ve nefret yaymasını önlemeyi amaçlamakta; farklı topluluklar ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı desteklemek için medyada adil, doğru, kucaklayıcı ve duyarlı bir şekilde temsil edilmelerini teşvik etmektedir.

İNGİLTERE, ABD, MISIR, BALKAN ÜLKELERİ <http://www.media-diversity.org/>

Media for Peacebuilding [Barış İnşası İçin Medya] internet sitesi, medyanın sürdürülebilir ve olumlu bir barış için nasıl kullanılabileceğine dair başarılı örnekler sunan bir medya okuryazarlığı kaynağıdır.

<http://mediaforpeacebuilding.com>

Media Monitoring Africa [Afrika Medya Takip], demokrasiyi, medyanın ve iktidar sahiplerinin insan haklarına saygılı olduğu ve adil ve eşit bir toplumu teşvik ettiği bir kültürü savunan, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. İnsan haklarını öne çıkaran, etik ve adil gazeteciliği desteklemek için takipçilik görevini üstlenmektedir.

GÜNEY AFRIKA <http://www.mediamonitoringafrica.org>

Media Monitoring Project [Medya Takip Projesi], Zimbabwe’de ifade özgürlüğünü ve sorumlu gazeteciliği destekleyen, bağımsız bir vakıftır. Bunu yerel radyoda, televizyonda ve yazılı medyada çıkan haberleri ve güncel gelişmeleri takip ve analiz ederek yapmaktadır. Bulgular, haftalık medya değerlendirmelerinin ve başka düzenli raporların yayımlanmasıyla kamuya açıklanmaktadır.

ZİMBABVE <http://www.mmpz.org>

Media Plan Institute [Medya Planlama Enstitüsü], temel amacı, medya takibi ve uzun ve kısa vadeli medya analizini de içeren sürekli araştırmalarla, bölgede medyanın modernleşmesine ve gelişmesine yardımcı olmaktır.

BOSNA HERSEK <http://mediaplan.ba/en>

Media Unlimited [Sınırsız Medya], Ortadoğu, Doğu Afrika ve Kuzey Afrika’da, profesyonel gazeteciler ve kuruluşlar veya medyayla ilgili bireyler için yüksek standartlar oluşturmak ve bu standartları korumak için kurulmuştur.

<http://media-unlimited.info>

Media Watch Now [Medya İzleme - Şimdi], medyada Türkiye, Türk ve Türki halklara dair konularda yapılan hataları, ihmalleri ve saptırmaları, tamamı gönüllülerden oluşan bir ağ aracılığıyla düzeltmeyi amaçlayan bir internet sitesidir.

ABD <http://www.mediawatchnow.com/index.php>

MediaCentar Sarajevo [Saraybosna Medya Merkezi], Bosna Hersek'te bağımsız ve profesyonel gazeteciliğin gelişimini desteklemektedir. SEENPM üyesidir.

BOSNA HERSEK <http://www.media.ba/en>

MediaSmarts, 1996 yılından beri Kanada'da evler, okullar ve topluluklar için dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı programları ve kaynakları geliştirmekte; yetişkinlere, çocuklar ve gençlerin medyayla eleştirel bir ilişki kurma becerisi geliştirmelerine yardımcı olabilmeleri için, bu konuda bilgi ve araçlar sunarak destek olmaktadır.

KANADA <http://mediasmarts.ca>

MediaWise Trust [MediaWise Vakfı], medya, medya etiği ve düzenlenmesiyle ilgili etkinliklerle kamusal tartışmalara katkıda bulunmakta, İngiltere'de medya profesyonelleri ile halk arasında diyalog için olanaklar yaratmaya dönük çalışmalar yapmaktadır.

İNGİLTERE <http://www.mediawise.org.uk>

Medya Derneği, daha demokratik bir toplum için medyanın kalite standartlarının yükseltilmesini teşvik eden, destekleyen ve yönlendiren; medyada fikir özgürlüğü, etik ilkeleri, çeşitliliği ve dürüstlüğü savunur bir sivil toplum kuruluşudur.

TÜRKİYE <http://www.medyaderneği.org/tr>

Minority Rights Group International [Uluslararası Azınlık Hakları Grubu], dezavantajlı azınlıkların ve yerli halkların seslerini duyurmaları için, 60'tan fazla ülkeden yaklaşık 130 ortakla çalışmaktadır. Eğitim, adli davalar, yayınlar ve medya aracılığıyla; yaşadıkları topraklar, konuştukları diller üzerindeki haklarını korumak, eğitim ve istihdamda eşit fırsatlara sahip olmak ve toplum hayatına tam olarak katılabilmek için mücadele eden azınlıklara ve yerli halklara destek olmaktadır.

İNGİLTERE <http://www.minorityrights.org/index.html>

Minority Voices Newsroom [Azınlık Sesleri Haber Odası], kişilerin kendi hikâyelerini yükleyip paylaşmalarına ve başkalarının hikâyelerini indirmelerine olanak sağlayan bir multimedya kütüphanedir. Azınlık topluluklarının ve yerli halkların üyeleri ve savunucuları, bu kütüphaneye ilk elden anlatımlar, mülakatlar, raporlar, resimler, ses ve video kayıtları yüklemeye teşvik edilmektedirler.

İNGİLTERE (merkez) <http://www.minorityvoices.org>

Montreal Institute for Genocide and Human Rights Studies [Montreal Soykırım ve İnsan Hakları Çalışmaları Enstitüsü], soykırım ve kitlesel vahşet suçlarını önleme alanında Kanada'nın öncü araştırma ve savunuculuk enstitüsüdür. Derinlemesine, bilimsel araştırmalar yürütmekte ve çatışmaları, kitlesel vahşet suçları haline gelmeden çözümlmek için somut politika önerileri sunmaktadır.

KANADA <http://migs.concordia.ca>

Mouvement contre le racisme et pour l'amitié entre les peuples [İrkçılığa Karşı Halklar Arası Dostluk Hareketi], 1949 yılında Nazizme ve antisemitizme karşı kurulmuş; her türlü ırkçılığa, yabancı düşmanlığına ve ayrımcılığa karşı adalet, eşit haklar, insan onuruna saygı ve halklar arası dostluk için mücadele eden bir sivil toplum kuruluşudur. İrkçilik mağdurlarına hukuk hizmeti vermekte, sergiler, broşürler ve filmler aracılığıyla ırkçılığa karşı eğitim faaliyetleri yürütmekte, Fransa'daki göçmenlerin haklarını savunmaktadır.

FRANSA <http://www.mrap.fr>

National Cohesion and Integration Commission [Ulusal Uyum ve Entegrasyon Komisyonu], uzun ömürlü barış, sürdürülebilir kalkınma ve Kenya halkının uyum içinde bir arada yaşayabilmesi için planlı, kurallı, kurumsal ve davranışsal bir yurttaşlık inşası, ulusal uyum ve entegrasyon süreçlerinin gerekli olduğunun farkına varılması sonucunda kurulmuştur. Kenya Enformasyon Bakanlığı'nın Seçim Denetleme (ve Medya Takip) Yönetim Kurulu bünyesinde çalışmaktadır.

KENYA <http://www.cohesion.or.ke>

National Hispanic Media Coalition [Hispanik Medya Ulusal Koalisyonu], Amerika'da yaşayan Latin kökenlilerin ilerlemeleri, medyaya adil bir biçimde dahil edilmeleri ve iletişim araçlarına evrensel, hesaplı ve serbest biçimde erişebilmeleri için çalışan bir medya savunuculuğu ve vatandaşlık hakları kuruluşudur.

ABD <http://www.nhmc.org>

Never Again Association [Bir Daha Asla Derneği], ırkçılık ve nefret suçu vakalarına karşı farkındalığı artırmak, bu olayları araştırmak ve takip etmek için çalışan, tutukluların ve sağcı futbol taraftarlarının da katılımıyla eğitim projeleri yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

POLONYA <http://www.nigdywiecej.org>

NGO Social Action Platform [NGO Sosyal Hareket Platformu], korunmasız grupların sosyal ve medeni haklarının gelişimini desteklemek ve üçüncü/sosyal sektörü güçlendirmek için çalışan, kâr amacı gütmeyen, özel bir kuruluştur.

İSPANYA <http://www.plataformaong.org/en/index.php>

No Hate Speech Movement [Nefret Söylemine Hayır Hareketi], Avrupa Konseyi tarafından, insan haklarına ilişkin, çevrimiçi bir gençlik kampanyasıdır. Nefret söyleminin gördüğü kabulü azaltmayı ve gençlerin internet yönetişimi de dahil olmak üzere çeşitli alanlara katılımını ve yurttaş kimliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

FRANSA <http://www.nohatespeechmovement.org>

Not in Our Town [Bizim Şehrimizde Olmaz], nefreti durdurmaya, zorbalığın üzerine gitmeye ve herkes için güvenli, kucaklayıcı toplumlar inşa etmeye yönelik bir harekettir. Hazırladığı filmler, yeni medya ve organizasyon araçları, yerel liderlerin, herkesin dahil olabildiği, canlı ve kültürel çeşitliliğe sahip kentler ve kasabalar kurmalarına yardımcı olmaktadır.

ABD <https://www.niot.org>

Novi Sad School of Journalism [Novi Sad Gazetecilik Okulu], Sırbistan'da ve bölgede medyanın hakikat ve bilgiye, çokdilli, çokkültürlü ve çokuluslu bir ortamda eleştirel yaklaşımlara saygı gösteren, ılımlı ve hoşgörülü diyalogu destekleyen bir mecra olarak gelişimi ve bu alandaki profesyonelleşmenin ilerlemesi için çalışmaktadır.

SIRBİSTAN <http://www.novinarska-skola.org.rs/sr/?lang=en>

Online Hate Prevention Institute [Çevrimiçi Nefreti Önleme Enstitüsü], çevrimiçi nefretten kaynaklanabilecek intihar, kendine zarar verme, madde kullanımı, fiziksel ve duygusal taciz vakalarını azaltmayı amaçlamaktadır. Odağı, sanal ırkçılık, çevrimiçi dinsel iftiralar ve grup esaslı çevrimiçi nefretten, bireylerin maruz kaldığı sanal zorbalıklara kadar uzanmaktadır.

AVUSTRALYA <http://ohpi.org.au>

P24 Bağımsız Gazetecilik Platformu, Türkiye medyasının kapasitesini genişletmek, medya bağımsızlığı konusunda kamusal bir talep yaratmak, en iyi gazetecilik uygulamaları için araştırma yaparak bunlara destek sağlamak ve internet haberciliğine geçişi teşvik etmek amacıyla kurulmuş, kâr amacı gütmeyen, kurucuları arasında Türkiye mediasından isilerin de yer aldığı bir sivil toplum kuruluşudur.

TÜRKİYE <http://platform24.org>

Pakistan Coalition for Ethical Journalism [Pakistan Etik Gazetecilik Koalisyonu], Pakistan’da, gazetecilik alanında küresel ölçekte en iyi uygulamaların kullanımını ve etik gazeteciliği desteklemektedir. Ülkede etik gazetecilik ve medyanın profesyonelleşmesi için farkındalığı artırmayı, ittifaklar kurmayı, teknik kaynaklar geliştirmeyi ve bu alanda çalışan inisiyatiflere destek vermeyi amaçlamaktadır.

PAKİSTAN <http://pakmediaethics.org>

Palestinian Media Watch [Filistin Medya Takibi], Filistin Yönetimi’ni medya ve ders kitapları üzerinden takip ve analiz ederek, Filistin toplumunu geniş bir yelpaze yayılan, çeşitli bakış açılarıyla inceleyen bir araştırma enstitüsüdür.

<http://www.palwatch.org>

Peace Institute for Contemporary Social and Political Studies [Çağdaş Sosyal ve Politik Çalışmalar Barış Enstitüsü], 1991 yılında çatışmaların barışçıl şekilde çözümlenmesi, eşitlik ve insan hakları standartlarına saygının yanında duran bireyler tarafından kurulmuş, özel, bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir araştırma enstitüsüdür. Nefret söylemi ve medyada çoğulculuk alanında çeşitli projeler yürütmektedir.

SLOVENYA <http://www.mirovni-institut.si/Main/Index/en>

Phiren Amenca, Roman ve Roman olmayan gönüllüler ve gönüllü hizmet kuruluşlarından oluşan, kalıplaşmış yargılar ve ırkçılıkla mücadele etmek amacıyla gayri-resmi eğitim, diyalog ve katılım için fırsatlar yaratan bir ağıdır.

MACARİSTAN <http://phirenamenca.eu>

PINK Armenia, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV/AIDS hakkında kamusal farkındalık yaratmak; LGBTİ’lerin toplum içinde eşitliği ve kabul görmesi; her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması; toplumda çeşitliliğin kabul edilmesi ve takdir görmesi için çalışmalar yapmaktadır.

ERMENİSTAN <http://www.pinkarmenia.org/en>

Racial Equity Institute [İrk Eşitliği Enstitüsü], ırkçılık karşıtı dönüşüm yolunda çalışan eğitimciler ve organizatörlerin yer aldığı bir birliktir. Enstitüye bağlı eğitimciler ve organizatörler, kişilere ve kurumlara, iktidar yapılarını sorgulayıp eşitliği geliştirmeleri için yardımcı olmaktadır.

ABD <http://rei.racialequityinstitute.org>

RAGE projesi, genç aktivistlerin, bir ‘topluluğun’ üyesi olmayı ne şekilde tanımladıkları, cinsiyet ve cinsellik konularını nasıl değerlendirdikleri de dahil olmak üzere popülist siyaseti günlük hayatlarına nasıl dahil ettiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarıyla temas kurarak bu popülizmin etkilerini ve ‘popülist ötekileştirme’yi sorgulayanların söylemlerini de mercek altına alacaktır.

İNGİLTERE, FRANSA, İTALYA, YUNANİSTAN, BULGARİSTAN, DANI MARKA, AVUSTURYA, FİNLANDIYA, SLOVENYA <http://www.rage-project.eu>

The RED Network [Haklar, Eşitlik ve Çeşitlilik Ağı], Avrupa Birliği’ne üye ülkelerdeki 17 araştırma ve sivil toplum kuruluşunun yer aldığı erken uyarı sistemini kuran, bağımsız bir araştırma ağıdır. İrkçılık ve nefret suçları ile ayrımcılık durumları ve vakalarının yanı sıra, olumlu girişimleri ve politika alanından gelen olumlu yayınları raporlamayı ve belgelemeyi amaçlamaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ <http://www.red-network.eu>

Roman Medya, Roman sivil toplumunun iletişim kapasitesini ve medyada görünürlüğünü artırmayı hedefleyen bir platformdur. Humanity in Action ve Alman EVZ Vakfı’nın desteğiyle hayata geçirilen Roman Medya projesi kapsamında, Avrupa Roma Hakları Merkezi işbirliğiyle 16-17 Mayıs 2015’te İstanbul’da bir medya ve iletişim eğitimi düzenlenmiştir.

TÜRKİYE <http://romanmedya.org>

School of Peacemaking and Media Technology in Central Asia [Orta Asya Barış İnşası ve Medya Teknolojisi Okulu], kriz ve çatışma bölgelerinde özgür ve adil gazeteciliği savunmakta, Kırgızistan’da ve Orta Asya bölgesinde istikrarı ve demokratik gelişmeyi desteklemeyi amaçlamaktadır.

KIRGIZİSTAN

http://ca-mediators.net/index.php?action_skin_change=yes&skin_name=eng

Sin Tags, internette nefret söyleminin nasıl sıradanlaştığını ve kullanıcıların, internette ayrımcılığa ve şiddete karşı seslerini bir arada yükseltebileceğini göstermeyi amaçlayan, gönüllü katılıma dayalı bir harekettir.

MEKSİKA <http://sintags.conapred.org.mx>

Sisi ni Amani [Biz Barışız], iletişim ve diyalog alanında geleneksel ve yenilikçi yaklaşımları kullanarak, Kenya'daki topluluklar arasında sivillerin kamusal hayata katılımını artırmak ve şiddeti önlemek için çalışmaktadır. Üç alanda faaliyet göstermektedir: Sivil katılım ve barış için SMS temelli programlama, toprak anlaşmazlıklarını diyalog ve eğitimle azaltma, forumlar ve münazaralarla sivil katılımı artırma.

KENYA <http://www.sisiniamani.org>

Sosyal Değişim Derneği, sivil toplumda katılımcılığın ve demokrasinin gelişimi, örgütlülüğün ve özerkliğin güçlendirilmesi, farklı kültürel kimliklerin, inanışların ve görüşlerin bir arada olabilmesi, insan haklarına saygılı bir toplumun oluşması, ihtilafların diyalog ve barışçıl yollardan çözülmesi, her türlü şiddetin ve ayrımcılığın ortadan kalkması, diğer ülkelerden sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerin geliştirilmesi, yaşamın sürdürülebilir kılınması ve ekolojik dengenin gözetilmesi, sivil toplumun karar alma süreçlerinde söz sahibi olması için çalışmalar yürütmektedir.

TÜRKİYE <http://www.sosyaldegisim.org>

South East European Media Observatory [Güneydoğu Avrupa Medya Gözlemevi], medyada özgürlük ve çoğulculuğu geliştirmek ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinde medya reformlarını etkilemek için faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin bir arada çalıştığı, bölgesel bir ortaklıktır.

<http://mediaobservatory.net>

Southern Poverty Law Center [Güney Yoksulluk Hukuk Merkezi], ABD genelinde nefret gruplarını ve diğer aşırılıkçı grupları takip etmekte ve bu grupların faaliyetlerini emniyet teşkilatlarına, medyaya bildirmekte, kamuya ifşa etmektedir.

ABD <http://www.splcenter.org>

Spletno Oko, polis, internet sağlayıcıları ve diğer devlet ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde, internetteki çocuk cinsel istismarı fotoğraflarını ve nefret söylemlerini azaltmak amacıyla çalışan bir yardım hattıdır.

SLOVENYA <http://safe.si/en/spletno-oko/hotline-spletno-oko>

Stop Hate [Nefreti Durdur] projesi, kamusal alanda sergilenen, özellikle grafiti formundaki nefret söylemine dikkat çekmeyi amaçlamakta; sorunun öneminin farkına varılmasını sağlamak ve topluma bu konuda alınabilecek önlemlere dair bilgi vermek amacıyla bir sosyal kampanya yürütmektedir.

POLONYA <http://hejtstop.pl>

Storch Heinar, aşırı sağcılar arasında halen popülerliğini sürdüren giyim firması Thor Steinar'ın sürmekte olan başarısına karşı bir tepki olarak 2008 yılında kurulmuştur. Toplumu güçlendirerek sağcı propagandaya karşı dayanıklı hale getirmek ve mümkün olduğunca fazla sayıda insanı etkin biçimde demokratik değerleri savunmaya teşvik etmek için çalışmaktadır.

ALMANYA <http://www.storch-heinar.de>

Svetima Geda internet sitesi, çevrimiçi ortamlarda, kitlesel medyada, sokakta, okulda, işte vb. yerlerde karşılaşılan ırkçı, homofobik veya diğer türden zorbalıklara nasıl tepki verilebileceğine dair birçok tavsiye içeren, dijital bir 'el kitabı'dır.

LİTVANYA <http://svetimageda.lt>

Talking Back to Hate [Nefrete Karşı Çıkmak], United Religions Initiative [Birleşik Dinler Girişimi] adlı kuruluşun bir projesi olarak, insanların nefrete karşı nasıl olumlu eylemlerle karşılık verdiklerinin okunmasına ve/veya izlenmesine olanak sağlamaktadır.

ABD http://www.uri.org/talking_back_to_hate

Tell MAMA - Measuring Anti-Muslim Attacks [Müslüman Karşıtı Saldırıları Ölçme], Müslümanlara yönelik saldırıları ölçen ve denetleyen bir kamu hizmetidir.

İNGİLTERE <http://tellmamauk.org>

ternYpe - International Roma Youth Network [Uluslararası Roman Gençlik Ağı], gençler ve gençlik derneklerinin yer aldığı, gençlerin güçlenerek, mobilizasyon, kendi örgütlenmeleri ve katılım yoluyla etkin yurttaşlar olmaları için alan açan bir ağıdır. Roman gençler ile Roman olmayan gençler arasında güven ilişkisi ve karşılıklı saygı oluşturmaya dönük ortak çabaları öne çıkarmakta ve desteklemektedir.

<http://www.ternype.eu>

UNITED for Intercultural Action [Kültürlerarası Hareket için Bir Arada], 46 Avrupa ülkesinden 560 kuruluştan oluşan bir ağı koordine etmekte, desteklemekte ve güçlendirmektedir. Tüm bu kuruluşlar kültürlerarası iletişim, kültürel çeşitlilik ve insan hakları gibi değerleri paylaşmaktadır. Uluslararası durum ve doğrudan ve dolaylı ayrımcılık türleri, nefret suçları ve hoşgörüsüzlük konularına odaklanmakta ve kültürlerarası anlayış, herkes için eşit haklar ve ırkçılıktan arınmış bir Avrupa'nın önemini vurgulamaktadır.

HOLLANDA <http://www.unitedagainstracism.org>

Voices of Young Refugees in Europe [Avrupa'daki Genç Mültecilerin Sesleri], 2008'de Budapeşte'de, Avrupa'daki genç mülteciler ve organizasyonları bir araya getirmek ve onların seslerini güçlendirmek amacıyla oluşturulmuş bir ağıdır.

BELÇİKA <http://www.wearevyre.org>

WAN-IFRA [Dünya Gazete ve Haber Yayımcıları Birliği], basın özgürlüğünün korunması ve desteklenmesinde, kaliteli gazetecilik ve editoryal doğrulukta, başarılı işletme ve teknolojilerin gelişiminde; tüm dünyada, gazetelerin ve genel olarak basın sektörünün 'vazgeçilmez ortağı' olmayı amaçlamaktadır.

www.wan-ifra.org

WediaActivists masa oyunu, gençlerle nefret söylemi ve ayrımcılık hakkında ve gençlerin sanal yurttaşlığını geliştirmek amacıyla çalışmak isteyen herkesin kullanımına açık bir eğitim aracıdır.

BELÇİKA <http://www.duventdanslescordes.be//projets/wediactivists>

Woman, Action and the Media [Kadın, Hareket ve Medya], Kuzey Amerika'da, medyada toplumsal cinsiyet eşitliği için güçlü, etkili ve kucaklayıcı bir hareket oluşturmayı amaçlayan, kâr amacı gütmeyen, bağımsız bir kuruluştur.

ABD <http://www.womenactionmedia.org>

Women's Media Watch Jamaica [Jamaika Kadın Medya Takibi], eğitim, savunuculuk ve araştırma alanlarında uzmanlaşmış, toplumsal cinsiyet hassasiyeti taşıyan medya analizleri ve dönüştürücü eylemler aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini, adaleti ve şiddetsiz sosyal ilişkileri geliştiren bir sivil toplum kuruluşudur.

JAMAİKA <http://www.wmwja.org>

Notlar

- 1 Melek Göregenli, “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar (İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yay., 2013), s. 58.
- 2 Yasemin G. İncoğlu ve Nebahat A. Çomak, “Teun A. van Dijk”, *Metin Çözümlemeleri* içinde, der. Y. G. İncoğlu ve N. A. Çomak (İstanbul: Ayrıntı Yay., 2009), s. 44.
- 3 Teun A. van Dijk, “Söylem ve İktidar”, *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi / Hate Crimes and Hate Speech* içinde (İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yay., 2010), s. 9-41.
- 4 Foucault, Michel, *Entelektüelin Siyasi İşlevi*, çev. Işık Ergüden, Osman Akınhay, Ferda Keskin (İstanbul: Ayrıntı Yay., 2005).
- 5 Michel Foucault, *Söylemin Düzeni*, çev. Turhan Ilgaz (İstanbul: Hil, 1987).
- 6 Teun A. van Dijk, *a.g.y.*, s. 9-41.
- 7 Jürgen Habermas, *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar (İstanbul: İletişim Yay., 2000); Louis Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev. Alp Tümertekin (İstanbul: İthaki Yay., 2003); Herbert Schiller, *Zihin Yönlendirenler*, çev. Cevdet Cerit (İstanbul: Pınar Yay., 2005); Edward S. Herman ve Noam Chomsky, *Kitle Medyasının Ekonomi Politikası: Rızanın İmalatı*, çev. Ender Abadoğlu (İstanbul: Aram Yay., 2006).
- 8 Teun A. van Dijk, “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, *Medya, İktidar, İdeoloji* içinde, der. ve çev. Mehmet Küçük, (Ankara: Ark Yay., 2005), s. 315-359; “Discourse and Manipulation”, *Discourse and Society* 17 (2), 2006, s. 359-383; “Söylem ve İktidar”, *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi / Hate Crimes and Hate Speech* içinde (İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yay., 2010), s. 9-41.
- 9 Mahmut Çınar, *a.g.y.*, s. 137.
- 10 Avrupa Konseyi’nin tavsiye kararı ve politikaları için bkz. *Nefret Söylemi El Kitabı*, çev. Metin Çulhaoğlu, İHOP, 2009 (<http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/n/e/nefret-soylemi.pdf>)
- 11 Melek Göregenli, “Temel Kavramlar: Önyargılar, Özcü İnançlar ve Ayrımcılık”, *a.g.y.*, s. 26-28.

- 12 Melek Göregenli, “Ayrımcılığın Meşrulaştırılması”, *ag.y.*, s. 39.
.....
- 13 Susan Benesch’in konuya ilişkin değerlendirmeleri, yukarıda değinilen ikinci yuvarlak masa toplantısında ve “Tehlikeli Söylem / Nefret Söylemi & Medyada Çoğulculuk’ başlıklı panelde yaptığı sunumlardan alınmıştır.
.....
- 14 Susan Benesch, 2012, “Dangerous Speech: A Proposal to Prevent Group Violence” (<http://www.worldpolicy.org/sites/default/files/Dangerous%20Speech%20Guidelines%20Benesch%20January%202012.pdf>)
.....
- 15 Benesch, ‘karşıt söylem’e örnek olarak, Myanmar’da Müslüman azınlığa karşı şiddete sebep olabilecek düzeyde tehlikeli söylemler üreten Budist rahiplere karşı, başka Budist rahiplerin başlattığı ‘Panzagar’ (çiçek söylem) kampanyasını gösterir. Katılımcıların, ağızlarına çiçek koyarak çektiirdikleri fotoğrafları sosyal medyada paylaştıkları bu çevrimiçi kampanya, bir hafta içinde, sadece Facebook’ta 10 bin civarında beğeni almıştır: <https://www.facebook.com/supportflowerspeech>
- 16 Elda Brogi, Alina Dobрева, Andrea Calderaro ve Pier Luigi Parcu, “Monitoring Media Pluralism in Europe - Testing and Implementation of the Media Pluralism Monitor 2014” (<http://cmpf.eui.eu/Documents/MPM2014-PolicyReport.pdf>).
.....
- 17 <http://www.tesev.org.tr/medya-ve-demokrasi/calisma/1253.html>
.....
- 18 Uluslararası Şeffaflık Derneği’nin Medya ve İletişim departmanının yürüttüğü projeler hakkında detaylı bilgiye ve hazırladığı raporlara internet sitesi üzerinden ulaşılabilir: <http://www.seffaflik.org/bilgi-bankasi/arastirma-ve-raporlar/>
.....
- 19 Yayımlanmış raporların dosya konuları: HDK ve BDP temsilcilerinin Karadeniz turu (Ocak-Nisan 2013), Gezi olayları (Mayıs-Ağustos 2013), Aleviler (Eylül-Aralık 2013), basında 24 Nisan Ermeni Soykırımı’nı Anma Günü (Ocak-Nisan 2014), İsrail’in Gazze’de başlattığı operasyon ve basında Yahudilere yönelik ayrımcı dil (Mayıs-Ağustos 2014), Suriyeli mülteciler (Eylül-Aralık 2014).
.....
- 20 2010 yılına kadar, tüm Avrupa’da yüksek öğretimde ve akademik konularda standartlar geliştirmeyi,

içinde yer alan kurumların birbiriyle tam olarak uyumlu olduğu bir ‘Avrupa Yükseköğrenim Alanı’ oluşturmayı hedefleyen bir reform çalışması olan Bologna Süreci’ne 2001 yılında Türkiye de katılmıştır.

- 21 Betül Çotuksöken, Ayşe Erzan ve Orhan Silier (der.), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları: Tarama Sonuçları* (İstanbul: Tarih Vakfı Yay., 2003); Gürel Tüzün (der.), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları II: Tarama Sonuçları* (İstanbul: Tarih Vakfı Yay., 2009); Kenan Çayır, ‘Biz’ *Kimiz?: Ders Kitaplarında Kimlik, Yurttaşlık, Haklar* (İstanbul: Tarih Vakfı Yay., 2014).

- 22 Tuğrul Çomu ve Mutlu Binark’ın ifade ettiği üzere, Birleşmiş Milletler, 1990’lı yılların ortaların itibaren internetin yabancı düşmanı örgütlenmeler tarafından kullanımının arttığını saptamıştır. Söylemin internet ağları üzerinden son derece hızlı bir şekilde yayılma imkânı bulması, çevrimiçi ortamlarda üretilen nefret söylemi konusunda yapılacak çalışmaların önemine işaret etmektedir. Bu konuda yaptığı ayrıntılı bir analiz için bkz. T. Çomu ve M. Binark, “Yeni Medya Ortamlarında Nefret Söylemi”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar*

içinde, der. Mahmut Çınar (İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yay., 2013), s. 199-219.

- 23 Elda Brogi, İtalya’daki Avrupa Üniversitesi Enstitüsü’ne bağlı Medyada Özgürlük ve Çoğulculuk Merkezi’nin [European University Institute, Center for Media Pluralism and Media Freedom] bilimsel koordinatörü ve Avrupa Konseyi’ne bağlı Gazeteciliğin Korunması ve Gazetecilerin Güvenliği Komitesi’nin uzman üyelerindendir. Susan Benesch ise, kışkırtıcı söylemin kullanımının azaltılmasını ve şiddeti teşvik etme potansiyelinin daraltılmasını amaçlayan Tehlikeli Söylem Projesi’nin kurucusudur; Harvard Üniversitesi’ne bağlı Berkman Toplum ve İnternet Merkezi’nde [Center for Internet and Society], çevrimiçi nefret karşıtı çalışmaların etkinliğini değerlendirmeye dönük bir proje yürütmektedir (bkz. www.dangerousspeech.org ve <https://voicesthatpoison.wordpress.com>).
- 24 Mirovni inštitut – Inštitut za sodobne družbene in politične študije [Barış Enstitüsü – Çağdaş Sosyal ve Siyasi Çalışmalar Enstitüsü]. (bkz. www.mirovni-institut.si)

Kaynakça

KİTAPLAR

Althusser, Louis. *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev. Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yayınları, 2003.

Çayır, Kenan. *'Biz' Kimiz? Ders Kitaplarında Kimlik, Yurttaşlık, Haklar*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2014.

Çotuksöken, Betül; Erzan, Ayşe ve Orhan Silier (der.) *Ders Kitaplarında İnsan Hakları: Tarama Sonuçları*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2003.

Foucault, Michel. *Entelektüelin Siyasi İşlevi*, çev. Işık Ergüden, Osman Akınhay, Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.

----- *Kelimeler ve Şeyler*. çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2001.

----- *Söylemin Düzeni*, çev. Turhan Ilgaz, İstanbul: Hil Yayınları, 1987.

Habermas, Jürgen. *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*, çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar, İstanbul: İletişim Yayınları, 2000.

Herman, Edward S. ve Noam Chomsky. *Kitle Medyasının Ekonomi Politikası: Rızanın İmalatı*, çev. Ender Abadoğlu, İstanbul: Aram Yayıncılık, 2006.

Schiller, Herbert. *Zihin Yönlendirenler*, çev. Cevdet Cerit, İstanbul: Pınar Yayınları, 2005.

Tar, Yıldız ve Umut Güner. *Medyada LGBTİ'lere Yönelik Nefret Söylemi, Pembe Hayat ve Kaos GL*, 2015. (www.kaosgildernegei.org/resim/yayin/dl/medyadalgbt.pdf)

Tüzün, Gürel (der.) *Ders Kitaplarında İnsan Hakları – II: Tarama Sonuçları*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2009.

Weber, Anne. *Nefret Söylemi El Kitabı*, çev. Metin Çulhaoğlu, İHOP, 2009. (<http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/n/e/nefret-soylemi.pdf>)

MAKALELER

Benesch, Susan. “Dangerous Speech: A Proposal to Prevent Group Violence”, 2012 (www.worldpolicy.org/sites/default/files/Dangerous%20Speech%20Guidelines%20Benesch%20January%202012.pdf)

Çınar, Mahmut. “Habecilik ve Nefret Söylemi”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013, s. 137-155.

Çomu, Tuğrul ve Mutlu Binark. “Yeni Medya Ortamlarında Nefret Söylemi”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013, s. 199-219.

Göregenli, Melek. “Temel Kavramlar: Önyargılar, Özcü İnançlar ve Ayrımcılık”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları 2013, s. 23-39.

----- “Ayrımcılığın Meşrulaştırılması”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013, s. 39-57.

----- “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013, s. 57-75.

İnceoğlu, Yasemin. “Tartışmalı Bir Kavram: Nefret Söylemi”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları 2013, s. 75-95.

İnceoğlu, Yasemin ve Ceren Sözeri. “Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: Ya sev ya terk et ya da...”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları* içinde, der. Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012, s. 23-39.

İnceoğlu, Yasemin G. ve Nebahat A. Çomak. “Teun A. van Dijk”, *Metin Çözümlemeleri* içinde, der. Y. İnceoğlu ve N. A. Çomak, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2009, s. 19-77.

Keyman, E. Fuat. “Sunuş”, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde, der. Mahmut Çınar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013, s. 7-15.

.....
van Dijk, Teun A. “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, *Medya, İktidar, İdeoloji* içinde, der. Mehmet Küçük, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005, s. 315-359.

----- “Discourse and Manipulation”, *Discourse and Society* 17 (2), 2006, s. 359-383.

----- “Söylem ve İktidar”, *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi* içinde, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2010, s. 9-41.

İ N T E R N E T S İ T E L E R İ

Anti-Militarist Medya Girişimi (<http://anti-militarizm.blogspot.com.tr>)

.....
Avrupa Siber Suç Sözleşmesi Ek Protokolü (<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/189.htm>)

.....
Bianet - Bağımsız İletişim Ağı (www.bianet.org)

.....
Center for Media Pluralism and Media Freedom (<http://cmpf.eui.eu>)

.....
CinsöMedya (www.cinsomedia.org)

.....
Dangerous Speech Projesi (www.dangerousspeech.org)

.....
Diken (www.diken.com.tr)

.....
DurDe Platformu (www.durde.org)

.....
Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (www.esihaklar.org/yayinlarimiz/raporlar)

.....
Flower Speech kampanyası (www.facebook.com/supportflowerspeech)

.....
Harvard University Berkman Center for Internet and Society
(<https://cyber.law.harvard.edu>)

.....
IPS İletişim Vakfı (<http://bianet.org/bianet/sayfa/ips-iletisim-vakfi>)

.....
Kaos GL Derneği (www.kaosglternegi.org/anasayfa.php)

Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi (www.nefretsoylemi.org)

Mülksüzleştirme (<http://mulksuzlestirme.org>)

No Hate Speech Movement [Nefret Söylemine Hayır Hareketi]
(www.nohatespeechmovement.org)

P24 - Bağımsız Gazetecilik Platformu (<http://platform24.org>)

Pembe Hayat Derneği (www.pembehayat.org/anasayfa.php)

Spletno Oko (<http://safe.si/en/spletno-oko/hotline-spletno-oko>)

T24 - Bağımsız İnternet Gazetesi (<http://t24.com.tr>)

TESEV (www.tesev.org.tr/medya-ve-demokrasi/calisma/1253.html)

Uluslararası Şeffaflık Derneği (www.seffaflik.org)

Voices that Poison Projesi (<https://voicesthatpoison.wordpress.com>)

RAPOR

Monitoring Media Pluralism in Europe - Testing and Implementation of the Media Pluralism Monitor 2014, Policy Report December 2014 [Avrupa'da Medya'da Çoğulculuğun İzlenmesi – Medyada Çoğulculuğu İzleme Testi ve Uygulaması, Aralık 2014 Raporu] (<http://cmpf.eui.eu/Documents/MPM2014-PolicyReport.pdf>)

© HRANT DİNK VAKFI YAYINLARI, 2016

aS.u.lis DİL
DİYALOG
DEMOKRASI
LABORATUVARI